Ніва

Тыднёвік Беларускага грамадска-культурнага таварыства

№ 15 (1050) ГОД XXI 11 КРАСАВІКА 1976 г. ЦАНА 60 гр.

Новыя вершы

* * *

На месцы млына —
масток драўляны.
Гарыць каліны
лісток каляны.
Ільі,
мясцовага прарока,
Тут громам аддаюцца крокі.
Грыміць,
бяжыць масток драўляны
За тую вёску
Мастаўляны.
Ах, памяць, памяць чалавеча,
Ты станеш хутка акіянам.
Ты стольні увабрала
рэкаў,
А мост адзін.
І той...
драўляны.

Казімір Камейша

У ПРЭЗІДЫУМ ГП БГКТ

25 сакавіка г.г. адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Прысвечана яно было падрыхтоўцы перадз'ездаўскага пленума ГП БГКТ, які вырашана правесці 11 красавіка г.г. Прэзідыум абмяркаваў матэрыялы на гэты пленум: праект справаздачы аб дзейнасці БГКТ у бягучай кадэнцыі і праект праграмы VIII з'езду БГКТ.

Прэзідыум вырашыў таксама правесці супольна з кураторыяй пад канец красавіка сустрэчу з дырэктарамі школ, дзе выкладаецца беларуская мова. Вызначана таксама сустрэча кіраўніцтва ГП БГКТ з настаўнікамі — завочнікамі беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Адбудзецца яна ў Варшаве 8 мая г.г. (рл)

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

АРЭХАВІЧЫ

Гэта вёска, што раскінулася на схіле пагорка ў пяці кіламетрах на поўнач ад Бельска, здаўна славілася працавітымі сялянамі і добрымі землямі.

У „Люстрацыі" вёсак, належачых да фальварка Сталавач Бельскага староства, якая была праведзена ў 1576 г., чытаем: „Сяло Арэхавічы. У гэтым сяле валокаў 34 добрай зямлі, з якіх валокаў асадных 13 1/4 і з іх плоцяць чынш і за іншыя павіннасці, авёс, сена па літоўскіх грошай 106, разам літоўскіх коп (грошай — М.Г.) 23/24/5. Рабочых валокаў 20 3/4, з якіх плоцяць чынш і за іншыя павіннасці па грошай 29, разам літоўскіх коп (грошай) 10/1/7 1/2. Апрача гэтага аўса з кожнай валокі рабочай па 2 бочкі, разам бочак 41 1/2. Беручы за кожную бочку з адвозам паводле закону па літоўскіх грошай 10, гэта дасць літоўскіх коп (грошай — М.Г.) 6/55. Да гэтага з кожнай валокі сена па 1 возе, што дае вазоў 20 3/4. Беручы за кожны воз з адвозам па закону па 5 грошай, дае разам літоўскіх коп (грошай — М. Г.) 1/43/7 1/2. Млыновага плоцяць з кожнай валокі так асаднай, як і рабочай па літоўскіх грошай 6, значыць, з 34 валокаў — літоўскіх коп грошай 3/24". Нічога не скажаш, цягавітая і даходная каралеўскаму скарбу была вёсачка Арэхавічы! Належала да ліку самых лепшых у Бельскім старостве.

Спакон веку ўлюбёныя ў сваю зямельку тутэйшыя сяляне прытрымліваліся ва ўсіх сельскагаспадарчых працах своеасаблівага земляробчага календара, які быў сфармулаваны ў кароткіх прыказках. І так, гараць „чарнуху" (у загон, пад азімае жыта) ішлі пасля Барыса (6 жніўня): „На Барыса хлеба напорыся і за роллю бэрыся". Пры гэтым згадвалі пра будучы ўраджай: „Колі чорнуха курыт (пыліць —

(Працяг на стар. 4)

Вёска Дарожкі (гміна Юхновец). *Фота Я. Цялушэцкага.*

РЭФОРМА АСВЕТЫ І БЕЛАРУСКАЯ МОВА Ў ШКОЛЕ

БАНК ДУМАК

VIII З'ЕЗД БГКТ

13 кастрычніка 1973 года Сейм ПНР прыняў пастанову аб сістэме народнай адукацыі, у якой зацвярджалася канцэпцыя агульнаадукацыйнай дзесяцігадовай сярэдняй школы з адзінай праграмай навучання і выхавання як у горадзе, так і ў сяле.

Пачатак увядзення самой рэформы прадугледжаны на 1978/79 навучальны год. Ад гэтага часу ўсе школы пераходзяць на новыя праграмы навучання ў I-III класах. А ў наступныя гады — паступова ва ўсіх далейшых класах. Дарэчы, ужо гатовы праекты праграм навучання па ўсіх прадметах і для ўсіх класаў. Цяпер яны абмяркоўваюцца на прадметных сеймах настаўнікаў, а зацвярджацца будуць на педагагічным кангрэсе ў чэрвені гэтага года. Поўныя праекты праграм друкуюць прадметныя часопісы для настаўнікаў.

Ужо цяпер звернута асаблівая ўвага на дашкольнае выхаванне. Рэформа прадугледжвае ўступны клас для шасцігодкаў, у якім дзеці будуць ужо знаёміцца з элементамі чытання і лічэння. Таму 1977/78 навучальны год павінен ахапіць прадшкольным выхаваннем усіх шасцігодкаў. (У гэтым годзе ахоплена 95% шасцігодкаў). Такім чынам, вучань трэцяга класа, які будзе ў 1978/79 годзе працаваць па новай праграме, скончыць дзесяты клас у 1986 годзе і стане перад выбарам далейшага жыццёвага шляху: або 2,5-гадовая падрыхтоўчая школа да паступлення ў вышэйшыя навучальныя ўстановы або двухгадовая прафесіянальная школа, якая дасць акрэсленую прафесію.

Планавае ўвядзенне школьнай рэформы залежыць не толькі ад эканамічных фактараў (школьныя будынкі, давоз вучняў, арганізацыя харчавання і г.д.), але і ад забеспячэння высокакваліфікаванымі кадрамі настаўнікаў. У сучасны момант створаны спецыяльныя ўмовы для вучобы настаўнікаў (дадатковыя завочныя аддзяленні ў вышэйшых навучальных установах, розныя метады заахвочвання), і дзякуючы гэтаму 41% усіх настаўнікаў цяпер з'яўляецца студэнтамі-завочнікамі. Гэта адна з найбольшых цяжкасцей падставовага школьніцтва цяпер, у пераходны момант рэарганізацыі асветы, але ад добрых настаўніцкіх кадраў будзе залежыць якасць новай школы.

Разам з падрыхтоўкай новай праграмы рыхтуюцца да друку новыя падручнікі. Навіной у гэтай галіне будзе апрацоўка спецыяльных падручнікаў і для настаўнікаў, значна шырэйшых і ўзбагачаных.

Як жа ў новай сістэме навучання выглядаць будзе прадмет беларускай мовы?

З гэтым пытаннем мы звярнуліся да беластоцкага куратара Эдварда Крынскага.

— Канцэнтрацыя дзяцей у гмінных зборных школах, — сказаў куратар, — ні ў якім выпадку не выключае магчымасці беларускім дзецям вывучаць сваю родную мову. Хопіць, каб у школе знайшлося хоць бы сем чалавек, ахвотных вывучаць беларускую мову, і тады дырэктар школы абавязаны стварыць групу беларускай мовы. Так прадугледжвае пастанова Міністэрства асветы і выхавання. Так павінна быць цяпер і так будзе ў дзесяцігодках. А канцэнтрацыя дзяцей у адной школе з цэлага наваколля спрыяе павелічэнню групы ахвотных, — закончыў куратар.

Дзяржава стварае магчымасці дзецям з беларускага асяроддзя вывучаць родную мову, і ніякім правам не можа дырэктар гміннай школы пазбаўляць іх гэтай магчымасці, нават спасылаючыся на шматлікія цяжкасці. Пры добрай ахвоце можна зрабіць калі не ўсё, дык вельмі многа.

Іншы аспект гэтага — згода бацькоў. Некаторыя бацькі, асабліва малаадукаваныя, недаацэньваюць патрэбу навучання беларускай мове. Ім здаецца, што дзіця сваю мову і так ведае. „Дык няхай лепш вывучае іншыя прадметы", — думаюць яны. І зусім не разумеюць, што робяць гэтым свайму дзіцяці вялікую крыўду. Дзіця ж іх расце зу-

(Працяг на стар. 4)

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „Ніве"

Інтэрв'ю са старшынёй Дзяржплана БССР Пілiпам Кохановым ● Фальклор у блузцы з ПКО?! Калі моцна хацець... ● Янка Крупа ● Настаўніца з Нарвы ● Слаўная сям'я Келераў ● Чалавечая гісторыя багатая ● 27 гадоў без дня адпачынку ● Весткі з Беластока, Нараўкі, Гайнаўкі, Бандароў, Чаромхі ● Калі сніцца калега ● Песня „Życzenia z całego serca".

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-76

Дуэт з Гарадка Ніна Мушынская — Надзея Парэмбская заняў першае месца ў катэгорыі фальклорнай песні. *Фота Я. Цялушэцкага.*

ХРОНІКА

Ужо зусім мала асталося гурткоў БГКТ, у якіх не адбыліся справаздачна-выбарныя сходы. Нядаўна такія сходы праходзілі ў наступных мясцовасцях:

■ У Сямяцічах гарадскі гурток БГКТ, абмеркаваўшы план далейшай працы, выбраў новае праўленне: Андрэй Дотчук — старшыня, Яўген Мусько — сакратар, Мікалай Такаюк — скарбнік і Іван Майсей — член праўлення. Дэлегатам на VIII з'езд БГКТ выбраны Міхась Волчук.

■ У Малочках (гміна Боцькі) новае праўленне гуртка складаецца з наступных асоб: Валянцін Барташук — старшыня, Вольга Тарлецкая — сакратар (яна таксама дэлегат на з'езд БГКТ) і Зінаіда Барташук — скарбнік.

■ У Грузцы (гміна Кляшчэлі) у склад новага праўлення ўвайшлі: Іван Гапанюк — старшыня, Ніна Манцюк — сакратар і Люба Кочук — скарбнік.

■ На пасяджэнні праўлення аддзела БГКТ у Гданьску быў выбраны прэзідыум праўлення ў складзе: Эдуард Шафаловіч — старшыня, Алесь Юзэфовіч — намеснік старшыні Ірына Пучко — сакратар, Анна Красько, Віктар Шэшка і Янка Губашэўскі — члены праўлення.

■ 19 сакавіка на справаздачна-выбарным сходзе гайнаўскага гарадскога гуртка БГКТ з дакладам выступіў яго старшыня Аляксандр Крутэль. Ён жа прадставіў таксама напрамкі дзейнасці на будучую кадэнцыю. Дыскусія закранула справы поспехаў і недахопаў дзейнасці гуртка ў Гайнаўцы. Выступіў таксама старшыня ГП БГКТ Мікалай Самоцік, які расказаў аб дасягненнях БГКТ за мінулыя 20 год і аб святкаванні юбілейнай даты нашай арганізацыі. Затым адбыліся выбары праўлення гуртка і дэлегатаў на VIII з'езд БГКТ. Васіль Сакоўскі — старшыня, Мікалай Мікалаюк — намеснік старшыні, Тамара Рачкевіч — сакратар, Мікалай Суліма — скарбнік, члены праўлення: Кастусь Бяляўскі, Марыя Даніleўская, Кастусь Грыц, Аляксандр Іванюк, Аляксандр Крутэль, Міхась Кучка, Уладзімір Мусько, Надзея Асіпюк, Сяргей Сац, Вольга Сяменюк, Уладзімір Сцепанюк, Аляксей Харкевіч і Сяргей Харкевіч. Дэлегатамі на з'езд БГКТ выбраны: Кастусь Грыц, Аляксандр Іванюк, Аляксандр Крутэль, Міхась Кучка, Тамара Рачкевіч, Васіль Сакоўскі, Мікалай Самоцік, Уладзімір Сцепанюк і Мікалай Суліма. (мх)

Памёр Уладзімір Дубоўка

Беларуская літаратура панесла цяжкую страту. 20 сакавіка г.г. на 76 годзе жыцця памёр выдатны беларускі паэт Уладзімір Дудоўка.

У. Дубоўка нарадзіўся 15 ліпеня 1900 г. у вёсцы Агароднікі былога Вілейскага павету Віленскай губерні. Скончыў Нова-Вілейскую настаўніцкую семінарыю (1918), а ў 1924 г. Вышэйшы літаратурна-мастацкі інстытут імя Брусава. Прымаў актыўны ўдзел у дзейнасці літаратурных аб'яднанняў „Маладняк" і „Узвышша". Выпусціў кнігі вершаў „Стома", „Трысцё", „Крэда", „Наля", „Палеская рапсодыя", паэмы „Там, дзе кіпарысы", „Браніслава", „Кругі", „І пурпуровых ветразей узвівы", „Штурмуйце будучыні аванпосты" і іншыя.

Нямала твораў прысвяціў У. Дубоўка дзецям. Яго пяру належаць аповесці „Жоўтая акацыя", „Ганна Алелька", шматлікія паэтычныя апрацоўкі народных казак і легендаў („Як сінячок да сонца лётаў", „Дзівосныя прыгоды", „Мілавіца" і іншыя).

У. Дубоўка вядомы і як перакладчык. Высокім майстэрствам і дасканаласцю вызначаюцца яго пераклады на беларускую мову твораў У. Шэкспіра, Дж. Байрана, Ю. Славацкага, У. Сыракомлі і іншых класікаў сусветнай літаратуры.

Наша галерэя

А. Рабцаў, Усэж. Пудраніца (дрэва, разьба, выпальванне).

НА СТАРОНКАХ БЕЛАРУСКАЙ САВЕЦКАЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫ

У X томе БелСЭ звяртаюць увагу два значныя артыкулы: „Супрасльская царква-крэпасць" (с. 122) і „Супрасльскі рукапіс" (там жа). У першым з іх дадзена падрабязная характарыстыка гэтага славутага помніка архітэктуры і мастацтва 16 стагоддзя на Беласточчыне, пры гэтым сцвярджаецца, што пры яго ўзвядзенні працавалі беларускія дойліды. У артыкуле знаходзім схему будынка, а ў III томе (с. 236) яго выгляд на фатакопіі гравюры з XIX ст. Другі артыкул („Супрасльскі рукапіс") прысвечаны апісанню надзвычай каштоўных для агульнаславянскай і асабліва беларускай культуры, розных па часу ўзнікнення і зместу, рукапісных зборнікаў, адкрытых у пачатку XIX ст. у бібліятэцы Супрасльскага манастыра. 1) Зборнік жыццяў і пропаведзяў, напісаны ў XI ст. на старажытна-славянскай мове, г.зв. „Супрасльскі кодэкс"; 2) Супрасльскі летапіс з 1-ай паловы 16 ст.; 3) Зборнік з 1519 г., які змяшчае розныя рэлігійныя і свецкія творы, сярод іх самы поўны спіс „Летапісу беларуска-літоўскага" з 1446 г.).

ПОМНІКІ КУЛЬТУРЫ, ГІСТОРЫЯГРАФІЯ І ФАЛЬКЛАРЫСТЫКА БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Знаёмячыся са зместам БелСЭ, яшчэ раз пераконваемся, якая значная плеяда гісторыкаў выйшла ў XIX ст. з Беласточчыны! Хоць і коратка, але ўсё ж напомнім з іх самых відных.

Баброўскі Міхаіл (1784-1848 г.г.) нарадзіўся ў вёсцы Вулька на Падляссі. Пасля заканчэння школы ў Драгічыне і Беластоцкай гімназіі атрымаў вышэйшую адукацыю ў Віленскім універсітэце, затым вывучаў славянскія мовы і літаратуры ў Празе, Вене, Любляне, Фларэнцыі, Венецыі, Рыме, Парыжы, Будзішыне. Быў прафесарам Віленскага універсітэта і кіраўніком віленскага беларуска-літоўскага філалагічнага гуртка. Царскія ўлады праследавалі яго за пашырэнне прагрэсіўных ідэй і поглядаў. „Збіраў беларускія рукапісы і кнігі, знайшоў і ўвёў у навуковы ўжытак „Супрасльскі зборнік". Аўтар навуковых артыкулаў, прац: „Пра характэрныя моўныя звароты беларускага народа" і „Гісторыі славянскіх друкарняў у Літве" (абедзве не захаваліся)". (т. II, с. 40).

Даніловіч Ігнат (1788-1843 г.г.) паходзіў з вёскі Грыневічы, што каля Бельска. Быў таксама выхаванкам Віленскага ўніверсітэта, а пасля працаваў прафесарам права на універсітэтах Вільні, Харкава, Кіева і Масквы. „Выявіў і выдаў рукапісы Супрасльскага летапісу („Летапісец Літвы і руская хроніка", 1827 г.) і Статута 1529 г. („Збор літоўскіх законаў...", 1841 г.)... у „Скарбніцы грамат...." (1860-62 г.) апісаў (падаючы месца знаходжання) і пераказаў змест каля 2500 сабраных ім крыніц па гісторыі Беларусі ад выпісак з Герадота да актаў 1569 г." (т. IV, с. 138).

Ярашэвіч Юзаф (1793-1860 г.г.) з Бельска. Выхаванак Віленскага універсітэта і яго прафесар. Вывучаў гісторыю Вялікага княства Літоўскага („Вобраз Літвы паводле яе цывілізацыі ад старажытных часоў да канца XVIII ст.", 1844-45 г.г.). „Каштоўныя этнаграфічныя звесткі ў працы „Матэрыялы да статыстыкі і этнаграфіі Гродзенскай губерні", 1848 г." (т. XI, с. 558).

Каяловіч Міхал (1828-1891) з мястэчка Кузніца каля Саколкі. Скончыў Пецярбургскую духоўную акадэмію, потым настаўнічаў і выкладаў у гэтай жа акадэміі. Аўтар шэрагу гісторыка-этнаграфічных даследаванняў, у тым ліку „Пра рассяленне плямёнаў Заходняга краю Расіі" (1863 г.), „Пра этнаграфічны атлас заходніх губерняў" (1863 г.) „Пра этнаграфічную мяжу паміж Заходняй Расіяй і Польшчай" (1864 г.) і іншыя. (т. V, с. 533).

Харлампоніч Канстанцін (1870-1935 г.г.) з вёскі Рагачы каля Мілейчыцаў, таксама выхаванак Пецярбургскай духоўнай акадэміі, прафесар Казанскага універсітэта. Яго працы па гісторыі літаратуры і асветы ў Беларусі ў XVI-XVII ст.ст. змяшчаюць каштоўны фактаграфічны матэрыял. (т. XI, с. 30).

Ігнатоўскі Усевалад (1881-1931 г.г.) з вёскі Токары, каля Мельніка над Бугам. Закончыў Юр'еўскі універсітэт. Між іншым, выкладчык Мінскага педагагічнага інстытута, прафесар і намеснік рэктара Беларускага дзяржаўнага універсітэта, міністр асветы Беларускай ССР, прэзідэнт Акадэміі навук БССР. „Напісаў шэраг навуковых прац, сярод якіх „Кароткі нарыс гісторыі Беларусі" (1919 г.), „Гісторыя Беларусі ў XIX і ў пачатку XX стагоддзя" (1928 г.) і „1863 год на Беларусі" (1930 г.). (т. V, с. 44).

Шміт Зыгмунт (1895-1929) з Беластока. Працаваў настаўнікам у Драгічыне, а потым у Археалагічным музеі ў Варшаве. „У 1921-25 г.г. адкрыў і даследаваў палеалітычныя і неалітычныя стаянкі ў ваколіцах Драгічына Надбужскага, мезалітычныя стаянкі каля Бельска. У 1922 г. вёў раскопкі на тэрыторыі Белавежскай пушчы. У 1925 г. першы пачаў даследаваць крэмнездабыўныя шахты каля пасёлка Краснасельскі Ваўкавыскага раёна і апублікаваў вынікі раскопак" (т. XI, с. 344).

Неабходна таксама сказаць і пра тых гісторыкаў, якія хаця не былі родам з Беласточчыны, але вывучалі яе мінулае: Авенарыус Мікалай (т. I, с. 60), Баброўскі Павел (т. II, с. 40) і інш.

Адным з першых польскіх этнографаў, які займаўся збіраннем фальклору Беласточчыны, быў О. Кольберг (т. VI, с. 57), затым гэтай справай займаліся М. Федароўскі (т. X, с. 552), Я. Бадуэн дэ Куртэнэ (т. II, с. 69), Я. Карловіч (т. V, с. 444). Сярод сучасных савецкіх фалькларыстаў найбольш увагі беларускім народным песням Беласточчыны адвёў Р. Шырма (т. XI, с. 392).

Вывучэннем беларускіх гаворак Беласточчыны займаўся заснавальнік беларускай філалогіі Я. Карскі (т. V, т. 462-3), польскі лінгвіст У. Курашкевіч (т. VI, с. 210), цяпер жа іх вывучае А. Абрэмбская-Яблонская (т. I, с. 37).

І. Снарскі

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 10.IV. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Mat. 7.30 Męska rozmowa — film fab. radz. 9.00 Dla szkół: (kl. VIII) Nauka o czł. Układ nerwowy i schorz. psych. 10.00 (kl. VII) Zool. Z życia ptaków. 13.45 Tech Rol. Fiz. 14.30 Mech rol. 15.20 Red. Szk. zap. 15.30 Pr. I prop. 15.45 Pr. dnia. 15.50 Dzien. 16.00 Obiektyw. 16.20 Za kierownicą. 16.40 Czechosłowacja — film dok. 17.00 Nie tylko piosenka. 17.45 Ludzie z pierwszych stron gazet. 18.15 Sobota Mł. 19.20 Dobr. 19.30 Monitor. 20.20 Teatr Komedii: M. Fermaud — Nie trzaskać drzwiami. 21.20 Dzien. 21.40 Z najlepszymi życzeniami. 23.05 Hokej. Szwecja—USA (III ter).

— - —

Niedziela 11.IV. 6.25 Tech. Rol. Fiz. 6.55 Mech. rol. 7.25 Kurs Rol. 8.00 Przyp., radz. 8.10 Now. w domu i zagr. 8.35 Bieg po zdr. 8.50 Pr. dnia 8.55 Sport. 9.00 TELERANEK. 10.20 Antena. 10.40 W star. kinie. 12.00 Dzien. 12.20 Pr. muz. 13.05 Złoto Karpat polskich — rep. film. 13.25 Hokej. NRD—Polska. 15.45 Dla dzieci: Bajkowy Koncert Życzeń. 16.45 Wśród papuasów — film dok. 17.35 Deszczowa piosenka — film fab. USA. 19.15 Wieczor. 19.30 Dzien. 20.20 Bajka dla dor. 20.25 Brygada Tygrysa — film ser. fr. odc 1. 21.20 Wszystko dla pięknej Heleny — pr. TV CSRS. 21.55 Hokej CSRS—Szwecja III terc.

— - —

Poniedziałek 12.IV. 12.45 Tech. Rol. J. pol. 13.25 Mat. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Zwierzyniec. 17.40 Hokej. Polska—RFN. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.25 Teatr TV: J. Kawalec — Szara aureola. 21.35 Między nami rodzicami. 22.05 Fotoplastikon. 22.35 Dzien. 23.00 Sport.

— - —

Wtorek 13.IV. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Mat. 8.30 Brygada Tygrysa — film ser. fr. odc. 1. 10.00 Dla szkół: (kl. VI) J. pol. J. Chełmoński. 11.05 (kl. VII—VIII) Wych. plast. Uroda przedmiotu. 13.45 Tech. Rol. J. pol. 14.30 Chem. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Pierwszy w kosmosie. 17.40 Studio Mł. 18.30 Hokej. CSRS—Finlandia III terc. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.25 Przyp., radz. 20.30 Iwan Groźny — film fab. radz. cz. I. 22.10 Interstudio. 22.55 Dzien. 23.10 Sport.

— - —

Środa 14.IV. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Chem. 9.00 Dla szkół: (kl. VI) Fiz. W niewidzialnym świecie. 10.00 (kl. V) Hist. W średniowiecz. zamku. 10.15 Iwan Groźny — film fab. radz. cz. I. 12.45 Tech. Rol. Wskaz. met. 13.25 Mat. 14.40 Politech. Kurs przyg. Fiz. cz. I i II. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Dzien. 16.05 Obiektyw. 16.25 Dla dzieci. 16.55 Hokej Polska—USA. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.25 Iwan Groźny — film fab. radz. cz. II. 21.50 Przed potopem — rep. film. 22.10 Dzien. 22.25 Cantabile o dzwonach gdańskich. 23.00 Sport.

— - —

Czwartek 15.IV. 6.00 Tech. Rol. Wskaz. met. 6.30 Mat. 9.00 Cudowna lampa Aladyna — film fr. 10.10 Iwan Groźny — film fab. radz. cz. II. 12.30 Decyzje piętnastolatków. 13.45 Tech. Rol. Mat. 14.30 Hod. zwierz. 15.00 Mat. w szk. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Ekran z brat. 18.05 Patrol. 18.40 Anatomia sukcesu. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.35 Przyp., radz. 20.40 Krzyk w oddali — film fab. ang. 21.45 Pegaz. 22.30 Dzien. 22.45 Wieczorne serenady. 23.00 Hokej Finlandia—Szwecja, USA—CSRS, RFN—ZSRR.

— - —

Piątek 16.IV. 6.00 Tech. Rol. Mat. 6.30 Hod. zwierz. 9.00 Rosa — film fab. radz. 10.10 Krzyk w oddali — film fab. ang. 12.45 Tech. Rol. J. pol. 13.25 Mat. 14.40 Politech. Kurs przyg. Mat. cz. I i II. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.35 Dla mł. widzów: Jabłka — film. 18.05 Inf. Wyd. 18.20 Czas wielkich przemian. 18.50 Eureka. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.30 Teatr Małych Form: J. London — Kobieta. 21.10 Drogowskazy. 21.55 Rymowanka cz. I. 22.15 Dzien. 22.30 Rymowanka cz. II. 22.45 Pieśni biblijne Dworzaka,

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 9. IV — 8.15 Film fab. 9.20 Gra zespół „Serenada". 13.20 Dla dzieci. 17.30 Komedia film. 19.30 Złota nuta. 20.30 Hokej. ZSRR—NRD.

Sobota 10.IV — 10.05 Koncert życzeń. 11.35 Spektakl dla dzieci. 12.05 Film fab. 13.30 Filmy anim. 16.25 Nie do wiary. 17.25 Film dok. 19.30 Tańczy N. Biessmiertnowa. 20.05 Hokej. RFN—Finland. 3 terc. Szwecja—USA 2 i 3 terc.

Niedziela 11.IV — 9.35 Koncert. 10.30 Dla dzieci. 12.00 Film fab. 14.00 Panorama międzynar. 14.30 Pr. muz. 15.00 Klub film. 16.15 Spektakl lalk. 17.00 Hokej. ZSRR—Finland. 19.45 Koncert. 20.30 Hokej. Czechosł.—Szwecja.

КІНО

Białowieża Emigranci — szwedz. 13—14. Droga Luiza — fr. 15—16. Pamiętne lato — radz. 17—19.

Czyże Dzieje grzechu — pol. Michaś przywołuje świat do porządku — RFN 14—19.

Dubicze Cerkiewne Adaś i Ola — czes. Orzeł i reszka — pol. 14—19.

Gródek Opadły liście z drzew — pol. 17—19.

Kleszczele Marysia i krasnoludki — pol. 13—14. Tomcio Paluch — fr. 15—16. Osaczeni w dolinie — czes. 17—19.

Michałowo Kamo ostatnia misja — radz. 13—14. Czyż nie dobija się koni — USA 15—16. Grzech Antoniego Grudy — pol. 17—19.

Mielnik Szczęśliwy człowiek — ang. 13—14.

Milejczyce Motyle — pol. 13—15. Gdzie jest jubilat — węg. 16—19.

Narew Szczęśliwego Nowego Roku — fr. Sześć niedźwiadków i klown Cebulka — czes. 14—19.

Narewka Kartka z młodzieńczych lat — radz. Zasadzka — rum. 14—19.

Nurzec Cudowny kożuszek — węg. 13—14. Nona — bułg. 15—16. Doktor Judym — pol. 17—19.

Orla Kochankowie roku pierwszego — czes. Śmiałość — radz. 14—19.

Rajsk Aresztuję cię przyjacielu — fr. Zielona ściana — per. 14—19.

B.Z.Graf. Zam. 955 F-2

ЛЮДЗІ БГКТ

Віктар Швед

Калі толькі пачую гэтае прозвішча, перад вачыма адразу ўстае далёкае мінулае. Вось, здаецца, сяджу ў перапоўненай вучнямі-сябрамі зале пачатковай школы ў Пасынках і пільна ўслухоўваюся ў строфы, насычаныя меладыйнасцю, якія выходзяць з вуснаў стоячага ля стала невысокага, у акулярах, з-за якіх б'юць агеньчыкі дабраты і нейкага суму, чалавека. Такім і запамятаўся мне Віктар Швед. І вось пасля доўгагадовай „разлукі“ зблізіла нас Варшава. На крыжоўцы нашых дарог завязалася між намі шчырая размова.

Зала клуба варшаўскага аддзела БГКТ, у якім В. Швед ад 1960 г. па сённяшні дзень працуе штатным сакратаром. Са сцен углядаюцца на нас казачныя постаці, якія паявіліся тут у мінулым годзе, дзякуючы генеральнай абноўцы, якая прабягала грамадскім чынам і ў якую ўлажыў ён шмат працы. І вось у гэты казачны свет льюцца ціхім гучаннем словы.

Дзяцінства Віктара Шведа распачалося 23 сакавіка 1925 г. і прабягала ў вёсцы Мора, што ў гміне Орля. Наваколле і прыгажосць Беласточчыны песняй натхнення ўліваліся ў душу будучага паэта. Аднак гэта былі яшчэ далёка не тыя часы, калі на вуснах амаль кожнага жыхара Беласточчыны загучэлі цудоўныя словы песні:

„Беласточчына, зямелька родная,
Жывеш заўсёды ты ў глыбі маіх грудзей.
Мясціны не сустрэў у жыцці ніводнае,
Якая б мне была хоць крышку даражэй!...“

— поўнай вобразнасці і мастацкіх сродкаў, якая адкрывала першы яго зборнік „Жыццёвыя сцежкі“, вышаўшы ў 1967 г. Трэба было яшчэ зачыніць дзверы пачатковай школы.Канчаў ён яе ў Моры, а потым у Орлі. Там і нарадзіўся першы верш „Канікулы“. Быў ён напісаны на польскай мове. Але гэта яшчэ не тое. Сваё сэрца поўнае дабраты і адданасці адкрыў тады, калі на вуліцах вёсак Беласточчыны пад акампанімент кованых ботаў і аўтаматных чэргаў пачулася чужая гутарка. Гледзячы

сваімі хворымі вачыма, як гітлераўцы сілаю адрываюць простых сялян ад палёў, лугоў і роднай хаты, ды вывозяць у далёкую Германію на цяжкія работы, не сцярпеў. Позняй ноччу на сцяне школы, у якой вучыўся, прышпіліў паперку са сваім вершам „Друзьям на прощанье“.

— Я толькі цяпер уяўляю сабе, — гаворыць ён, — якая кара пагражала мне за словы:

„То разъяренный враг выгоняет
Вас отсюда с деревни родной...“

Потым закончыў беларускую гімназію ў Бельску, будучы ў якой рэдагаваў насценную газетку, дзе змяшчаў свае вершы, да часткі якіх былы кіраўнік школьнага хору Эдвард Тарноўскі пісаў ноты і выконваў іх з сваім калектывам. Ну і настаў 1946 г., які кінуў яго ў знішчаную вайной Варшаву. З увагі на тое, што не было дзе змяшчаць сваіх твораў, быў вымушаны спыніць творчасць. І толькі дзякуючы „Ніве“ зноў пайшоў за крылатым канём. І толькі тады змог убачыць свой першы надрукаваны верш, якім быў „Я беларус“.

Будучы ў Варшаве, В. Швед закончыў Акадэмію палітычных навук, аддзяленне журналістыкі і Беларускую філалогію. Ў 1958 годзе трэба было пакінуць Варшаву, таму што II з'езд БГКТ даверыў яму функцыю сакратара Галоўнага праўлення. Прабыўшы ў Беластоку цэлую кадэнцыю, у 1960 г. зноў вярнуўся ў Варшаву. Шмат зроблена з той пары ў варшаўскім аддзеле, асабліва ў галіне дакладаў. Славутыя пятніцы, а ў апошнюю хвіліну чацвяргі, перарадзіліся ў традыцыю. Ды не толькі гэта. Ад пачатку ўзнікнення аддзела, які налічвае цяпер 317 членаў, па сённяшні дзень пры дапамозе студэнтаў наладжваюць тут магутныя наваголнія балі, якія з увагі на вялікую колькасць ахвотных адбываюцца ў залах Палаца культуры і навукі.

Цяпер ад 1975 г. з'яўляецца ён старшынёй літаратурна-мастацкага аб'яднання „Белавежа“. Мае за сабой ужо 2 зборнікі вершаў. Апошні — гэта „Дзяцінства прыстань“, які выйшаў у 1975 г. Апрача таго, друкаваліся яго вершы ў зборніку „Літаратурная Беласточчына“, выдадзеным у Мінску. Да многіх твораў напісаны ноты. Калі хто памятае каляндар за 1970 г., то там ёсць аж 44 песні В. Шведа. У апошнюю хвіліну ў Мінску тыражом 50 000 экземпляраў выходзіць яго новы ілюстраваны зборнік для дзяцей „Сяброўства“.

Зразумела, гэта толькі маленькая частка гэтага чалавека. Астатняй шукайце ў яго творчасці, якая цесна звязана з беластоцкай вёскай.

М. Шаховіч

Фота Я. Цялушэцкага.

Весткі з Беластока

КВЕТКІ

Напярэдадні каляндарнай вясны (19-20 сакавіка) беластаччане мелі магчымасць прыйсці на выстаўку кветак у „Лётаючых талерках“.

А паглядзець выстаўку напэўна было варта. Падобныя выстаўкі ўжо арганізоўваліся ў НОТ-е (памятаю калісь была выстаўка хрызантэм, летніх кветак і інш.), так што маюць яны ўжо сваю традыцыю. З той аднак розніцай, што сёлетняя выстаўка выглядала надзвычай цікава. Справа ў тым, што асабліва ўрачыстага і, можна сказаць, музейнага характару прыдало ёй непасрэднае суседства экспанатаў карціннай галерэі. Сутыкнуліся два віды мастацтва — жывапіс і ўменне экспанаваць кветкі. Вясновая выстаўка кветак была зроблена поўнасцю грамадскім чынам, без ніякага мастака, а ўсё яе мастацкае афармленне належыць рукам беспасрэдных прадуцэнтаў.

Як штогод, журы выбрала найлепшых. Першае месца заняло Раённае прадпрыемства зелені (думаю, што перш за ўсё за іх цудоўныя ікебаны, за здаровыя, нібы з воску, белыя каллы). Другое месца прызнана ПГР-у Ігнаткі. І не дзіва: паўнюткія збаны пунсовых ружаў (можа і метровай вышыні), вялізныя букеты гербераў, гваздзікі і г.д. і г.д.

А. Чэчуга

Фота З. Лянкевіча

P.S. Частка экспанатаў выстаўкі была выкарыстана на выбарчых участках у дзень выбараў, 21 сакавіка 1976 года.

Гартаючы кніжкі

Нарадзіны Беларусі

Кніжка Вадзіма Круталевіча „Рождение Белорусской Советской Республики“* мае, несумненна, навуковы характар, але належыць яна да тых рэдкіх выданняў гэткага тыпу, якія могуць зацікавіць масавага чытача. Надрукавана яна ў пяцітысячным тыражы, у 1975 г.

Круталевіча ведаем перш за ўсё па яго ранейшых публікацыях у часопісе „Полымя“, якія далі шырокі погляд на нарадзіны беларускай дзяржаўнасці.

У сваёй кніжцы, аб якой ідзе зараз гутарка, разглядае ён перыяд знамянальных чатырнаццаці месяцаў — ад кастрычніка 1917 г. па снежань 1918 г. — закончаны апавяшчэннем Беларускай Савецкай Рэспублікі (1 студзеня 1919 года). Асабліва шмат сваёй даследнай увагі прысвяціў Круталевіч аналізу пачынанняў контррэвалюцыі ў Беларусі, якая 25 сакавіка 1918 года, пры маўклівай падтрымцы нямецкіх акупантаў, апавясціла эфемерную Беларускую Народную Рэспубліку, пазбаўленую шырэйшай падтрымкі сярод беларускага грамадства. Нават урад кайзераўскай Нямеччыны адмовіўся ад дыпламатычнага прызнання БНР у якасці сваёй новай марыянеткі на Усходзе. Аб фіктыўнасці БНР сведчыць і тое, што не з'яўлялася яна выказнікам рэальнай сілы, без якой немагчыма ўлада.

Пытанні рэвалюцыі і палітыкі наогул — гэта перш за ўсё пытанне суверэннай улады. Каму яна павінна належыць?

Ва ўмовах Беларусі той, хто быў супроць улады Саветаў дэпутатаў працоўных, той быў і супроць суверэнных правоў беларускага народа. Супроць Беларусі! За ўмацаванне ў ёй неакаланіяльнага рэжыму і далейшае ўтрыманне бязлітаснай эксплуатацыі яе зацікаўленымі гэтым імперыялістычнымі сіламі. Іншай логікі тут не магло быць, асабліва пасля Кастрычніка 1917 года, калі ўся ўлада перайшла ў рукі менавіта Саветаў.

Выключную цікавасць уяўляе сабою перыяд існавання Заходняй вобласці, як пачатковы этап дзяржаўнага будаўніцтва ў Беларусі. Адносіны паміж кіраўніцтвамі гэтай вобласці і Беларускім

(Працяг на стар. 5)

Тарпаны, гады і Казак

Калі ў Белавежы хтосьці загаворыць аб тарпанах, абавязкова пры гэтым успомніць і пра Канстанціна Казака. Канстанцін Казак спалучаецца белавежцам з тарпанамі, як, напрыклад, нам усім Вавэль з Кракавам. Пры доглядзе тарпанаў правёў амаль цэлае жыццё. Як гэта было, няхай лепш сам раскажа.

„Працаваў я спачатку, — гаворыць ён, — у лесе, потым пераведуся ў тартак. Але цікавы этап працы пачаўся для мяне з 15.IV.1935 г. У гэты дзень стаў я наглядчыкам-тарпанаводам. Спярша трэба было падрыхтаваць агароджу плошчай у 4 га ў надлясніцтве Грудэк. Тарпанаў меў даставіць у Белавежу праф. Тадэвуш Вэтуляні, які яшчэ да гэтага напісаў пра іх некалькі навукова-даследчых публікацый. Ва ўмовах Белавежскай пушчы ён хацеў завесці рэгенерацыйную гадоўлю віду, які змяшаўся з дамашнімі коньмі. Такія гібрыды пратрымаліся ў ваколіцах Білгарая і Замосця. Продкі іх паходзілі менавіта з Белавежы, адкуль апошнія экземпляры вывезлі ў канцы XVIII ст.

Першыя конікі прыбылі ў Белавежу 8.II.1936 г. Было іх разам 6 штук. Акліматызаваліся яны тут адносна хутка. Да палавіны 1937 г. было іх у нас ужо 11 штук, у тым ліку некалькі жарабят, што нарадзіліся ў нашым звярынцы, і дзве кабылы, закупленыя 10 мая г.г. у Мыдльніках, што пад Кракавам. Пагалоўе да канца 1937 г. узрасло да 21 штукі. Многа конікаў даставіла нам Галоўная рамонтная камісія міністэрства па вайсковых справах. Закупіла яна іх у Віленскім ваяводстве, на Палессі і ў Яраслаўлі. Адну кабылу з заалагічнага саду падарыў Пазнанскі універсітэт. У тым жа годзе цэлую гадоўлю перавялі мы ў новы 22-гектаровы звярынец у надлясніцтве, якое таксама называлася Звярынец. Цешыла нас вельмі, калі паяўлялася ў нованароджанага жарабяці хаця б найменшая прыкмета, тыповая для дзікага тарпана. З часам зжыўся я з конікамі да такой ступені, што не было мне мілейшай за яго звярыны ў свеце. Даглядаў іх, карміў, паіў. І радаваўся, калі было іх усё больш. У жніўні 1939 г. пагалоўе ў пушчы налічвала 40 штук (з таго ліку ў звярынцы 35 штук).

Калі ў верасні памятнага года на Польшчу напалі немцы, пушча апынулася пад савецкай уладай. Дзякуючы таму гадоўля не спынілася, а нават пачала яшчэ больш развівацца. Працай пры аднаўленні пароды зацікавіўся праф. Віт, які прыязджаў у Белавежу з Масквы. На месцы працавалі заатэхнікі Худзякоў і Кулагін, а таксама доктар-ветэрынар Ножнікава. Вясной 1941 г. мяне накіравалі будаваць новы звярынец у Дзікім Нікары, але перарваў усё гэта напад немцаў на СССР.

Цяжкія былі гады нямецкай улады. Гадоўля ўвогуле абяднела. Немцы не дбалі пра тарпанаў. Ужо ў пачатку вывезлі 20 наймажнейшых штук з даваеннага прыплоду ў заалагічныя сады Берліна, Мюнхена і Кенігсберга. Наступная партыя, якая складалася з 8 штук, была выслана ў лютым 1942 г, У 1943 г. выслана яшчэ 2 штукі, а ў 1944 г., на некалькі месяцаў перад вызваленнем пушчы, 3 тарпаны атрымаў былы начальнік белавежскага гарнізона Фрэверт. Працамі ў звярынцы ў час акупацыі кіраваў надляснічы Шульц.

Свабодным паветрам пачала дыхаць пушча ў ліпені 1944 г. Савецкае ваеннае начальства доляй звярынца зацікавілася ўжо на другі дзень, як выгналі адсюль гітлераўцаў. Мяне праверы-

(Працяг на стар. 5)

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Андрэй Пацэвіч

Ураджэнец вёскі Грабавец Андрэй Пацэвіч з'яўляецца адным з перадавых гаспадароў у Бельскай гміне. Гэта добры, сумленны, працавіты чалавек. Дом яго стаіць пасярэдзіне вёскі. У сярэдзіне напамінае ён добра задбаную гарадскую кватэру.

Грабавецкі земляроб Андрэй Пацэвіч вядзе 18-гектаровую гаспадарку. Кожны гектар у яго належна дагледжаны. Зямлю апрацоўвае ўласным трактарам.

Андрэй Пацэвіч выпрабоўвае на сваіх палетках новыя сарты жыта, а таксама шматлікія сарты бульбы (а ёсць іх не менш 60). Практычны вопыт перадае іншым. Супрацоўнічае таксама з доследнай сельскагаспадарчай установай у Шэпятове.

Штогод грабавецкі хлебароб кантрактуе буракі (у мінулым годзе прадаў іх дзяржаве 16 тон) і лён (у гэтым годзе пасее яго адзін гектар). Увогуле мінулагодні ўраджай быў добры, але і пададзіць каля яго трэба было.

Добра ўдаюцца ў гэтага хлебароба пшаніца, жыта (прадаў яго дзяржаве 2 500 кілаграмаў) бульба „Флісак" і „Уран", якой збірае каля 30 000 кілаграмаў. Для дабытку ён назапасіў чырвоную канюшыну, белы арэшак, травумяшанку, люцэрну. У сіласе мае корм з бурачанага лісця.

Селянін Андрэй Пацэвіч гадуе малочных кароў, вольцаў і авечак. Ад пяці кароў дастаўляе на пункт скупкі 40-60 літраў малака (у ім каля 4% тлушчу) амаль кожны дзень. Яно ў яго кантрактаванае. Злеўня па-суседску.

У гэтым годзе гаспадар пачне гадаваць перш за ўсё авечак-чабаноў. Штук 30-50. У гэтай галіне будзе спецыялізавацца. У студзені гэтага года закончыў ён курс для пачынаючых авечкагадоўцаў, які быў арганізаваны ў Бельску Падляшскім.

Зямля не кожнаму раскрывае свае кладоўкі. Ключ да яе можна знайсці ў добрай сельскагаспадарчай кніжцы. Таму кожную вольную хвіліну Андрэй Пацэвіч аддае кнігам, асабліва тым, у якіх знаходзіць практычныя парады і лепшы вопыт. Зараз мае ён сваю ўласную дамашнюю біблітэку, а ў ёй шмат кніг.

Працавіты хлебароб Андрэй Пацэвіч з Грабаўца выконвае розныя грамадскія функцыі: ён з'яўляецца радным гміны, членам праўлення ў воднай суполцы, у камітэце на пункце скупкі малака.

Яго жонка — член КГВ. У яе засёды багата рознай гароднііны і прыгожых кветкавы агародчык, які штогод на ўліку ў конкурсе „На найпрыгажэйшы кветкавы агародчык".

Дзеці Пацэвічаў дарослыя. Вучацца яны — сын і дачка — у вышэйшых навучальных установах у Варшаве і Аполі. Сын заканчвае вучобу ў Варшаўскай палітэхніцы.

Я. Цялушэцкі

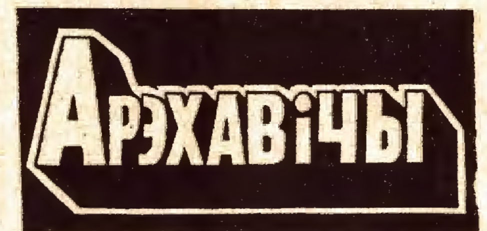
Пачатак на стар. 1

М.Г.). то жыто буіт". Пра сяўбу азімага збожжа: „Хто сее на Ядвігу (15 кастрычніка), той збярэ хвігу". Вясною ж: „После святого Станіслава (8 мая) сеяті нэ слава". Ячмень сеялі гледзячы на росту жыта паводле прыказкі: „Колі жыто ў бочочках, ячмень у нагавіцах", г.зн. калі збіраецца выплываць жытні колас, нельга сеяць ячмень, бо ён не выкалаецца. Пра авёс кажуць і цяпер: „Сей овэс у грязь, будэ, як князь". Пры гэтым не абыходзілася без розных забабонаў. Для прыкладу: калі выходзілі першы раз сеяць азімае жыта, нікому нічога не пазычалі з дому, бо „жытко могло б нэ ўродітісе". Верылі, што на Купалле (24 чэрвеня) ведзьмы забіраюць малако ад кароў, і, каб пазбегчы гэтага, у страху над дзвярыма хлява ўтыкалі голькі былінны. Прыказка ж гаварыла: „До Яна (24 чэрвеня) робі муха і ведьма на пана, а по Яне — я вжэ сама собіе, пане", г. зн., што да 24 чэрвеня ўсё спрыяла вялікім надоям малака, а пасля гэтай даты колькасць малака ў гаспадарцы ішла на спад.

Як расказвае Юзаф Місюк з 1890 года нараджэння, калісьці асноўнай цяглавой сілай у гаспадарцы былі валы. Звалі іх па масці: шызага — „шадзей", чорнага — „жук", чырвонага — „красей". На таго вала, што ішоў па левым баку баразны, клікалі і паганялі воклічам „Гэть!", а таго, што па правым баку — „Ксэ!".Аралі, зразумела, драўлянымі сохамі, а баранавалі драўлянымі баронамі. Старыя непрыгодныя бароны зацягвалі на вільчык страхі — „буслам пуд гнэздо". Пры па-

купцы касы, выбіралі яе доўга і ўважліва. Стукалі ёю па камені і, калі яна звінела тонка і доўга, была, значыць, мяккай, „едкай", добрай, калі ж звон быў кароткі і нізкі, такая каса была цвёрдай, „убоістай", дрэннай. Косы клапалі на бабках ды вастрылі асёлкамі і „мэтэнькамі". „Мэтэнька" — гэта спецыяльная драўляная лапатка з набітымі ў яе паверхню зёрнамі жвіру. Каб яна лепш „мянціла", яе мачылі ў вадзе і пасыпалі дробненькім пяском.

І так з году ў год на арэхавіцкіх палетках Азярыска, Ганкі, Каліла, Койданаў, Маргі, Пуд Гаем, Равок, Рэпіскі, Рэчачка, Сухі Луг, Цішукова, Шматы

працавалі Акштульскія, Валешкі, Маткі, Марчукі, Місюкі, Садоўскія, Федарукі, Цімашукі, Шуі, Якімюкі. Правакаваліся грозныя ваенныя навальніцы, нішчылі іх гнёзды, але яны, запусціўшы глыбока карэнні ў сваю родную глебу, адбудоўваліся і разрасталіся. Сёння ў Арэхавічах 65 гаспадарак і каля 270 жыхароў.

Жывуць і гаспадараць яны ўжо па-новаму, з вялікай колькасцю дабытку, з машынамі, з электрычным святлом і з дапамогай аграномаў. Ураджаі тут павялічыліся ўдвая і ўтрая ў параў-

нанні з колішнімі. За апошнія гады выраслі новыя мураваныя дамы, добра абсталяваныя хлявы, прасторныя клуні. Рэдка ў каго бывае менш чым 5-8 штук быдла, чарада па 10 штук свіней. У вёсцы ўжо сем трактараў з камплектамі машын да іх. Перадавыя гаспадары ў сяле гэта: Зыгмунт Аўчарук, Васіль Федарук, Васіль Шымчук, Міхаіл Якімюк, Янка Ярмоцік.

З Арэхавіч за гады народнай улады выйшла многа высокакваліфікаваных спецыялістаў. Сёстры Валянціна і Яўгінія Ярмоцік цяпер настаўніцы ліцэяў, Валянцін Мамотка, Сяргей Валешка — інжынеры, Мікалай Шымчук — настаўнік і г.д. Многа моладзі вучыцца.

Але арэхавічане не любяць спыняцца на дасягнутым. Хочуць, каб іх сяло нічым не ўступала гораду. Воданапорная станцыя (гідрафорня) ужо ў 1973 г. была гатова, аднак з пракладкай водаправода справа зацягнулася. Гаспадары ніяк не могуць уладкаваць справы з гмінным упраўленнем у Бельску, як узяць пазыку на гэтую каштоўную пабудову. Пачалі яны таксама пракладваць тратуар, але маюць цяжкасці з цэментам на пліткі і панелі, а гмінае ўпраўленне таксама справу зацягвае. Прыдаўся б і рамонт святліцы, бо наватхоці ў вёсцы няма дзе зрабіць, не кажучы ўжо пра адпаведны прытулак для моладзі на доўгія асеннія і зімовыя вечары. Да ўсяго гэтага арэхавічане аховотна прыкладаюць свае працу і ўласныя грашовыя сродкі, аднак імі трэба пакіраваць, дапамагчы ў здабыцці неабходных матэрыялаў. А гэта ўжо належыць у абавязках гмінага ўпраўлення ў Бельску.

Мікалай Гайдук

(Працяг са стар. 1)

Рэформа асветы і беларуская мова ў школе

сім у іншы час. Яму, калі будзе дарослым, ужо не хопіць толькі ўмець чытаць і пісаць. Іх дзіця захоча стаць высокаадукаваным і высокаразвітым чалавекам. І тады вось будзе шкадаваць, што сваю родную мову, вынесеную з дому бацькоў, ведае слаба, недастаткова, не змог з-за гэтага пазнаць бліжэй культурную спадчыну свайго народа.

Такіх бацькоў трэба ўсведамляць, працаваць з імі. І ў гэтым бачу адно з важнейшых заданняў Галоўнага праўлення Беларускага таварыства і асабліва мясцовых гурткоў БГКТ. У асяроддзях, дзе мала дзяцей вывучае беларускую мову, часцей павінны бываць актывісты таварыства, часцей там павінны адбывацца сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі і журналістамі, часцей туды павінны заглядаць беларускія мастацкія калектывы. Вялікую ролю ў працы з бацькамі можа адыграць настаўнік беларускай мовы. Ён найлепш ведае асяроддзе, умее гаварыць з бацькамі, пераконваць іх. А каб знайшоў на гэта час і ахвоту, трэба наблізіць яго да спраў Беларускага таварыства, арганізуючы часцейшыя сустрэчы (дарэчы, настаўнікі самі дабіваюцца сустрэч у БГКТ), наладжваючы супольна культурныя мерапрыемствы.

Дарэчы, будучая дзесяцігодка павінна стаць цэнтрам культурнага жыцця на вёсцы. Аб гэтым ужо падпісана пагадненне паміж міністрам асветы і выхавання і міністрам культуры. Варта, каб і гэта Беларускае таварыства мела на ўвазе.

Актывізацыя працы гурткоў і ГП БГКТ у асяроддзях спрыяла б павышэнню нацыянальнай свядомасці беларусаў, узнімала б культурны ўзровень грамадства і, дзякуючы гэтаму, большасць дзяцей вывучала б родную мову.

Яніна Чэрнякевіч

ДАРОЖНЫЯ ПАРТРЭТЫ

Данұся Парфенчук (на першым плане) пачала працаваць швачкай у гарадоцкім „Каро" ад верасня мінулага года, пасля заканчэння прафесіянальнай школы ў Аўгустове. Яна паспяхова выконвае сваю норму.

Фота Я. Цялушэцкага.

КАЖУЦЬ, ШТО...

У Пухлах жыве сабачы кат. Пачаў ад суседавага сабакі. Забіў калком. Потым зайшоў да суседкі. Але колькі тут не біў сабаку (таксама калком), то толькі пераламаў таму ногі і выбіў вока, сабака жыў. Як вылізаўся, кат узяў вілкі ад гною і заколаў сабаку вілкамі. Гэтай, больш дасканалай, катаўскай прыладай знішчыў і сабаку трэцяга суседа (сабакі былі на ланцугу). Затым забіў у суседкі другога сабаку. І ніхто не адважыўся пазнаміць яго з калегіяй.

Але ў жніво 1975 года зайшоў сабачы кат да чацвертага суседа. Забразгаў на сабаку, Сабака забразгаў на яго. Не было часу доўга спрачацца, узяў і перарэзаў касой сабацы жывот. Гэтым разам сустрэўся з калегіяй і заплаціў за сабаку 2500 зл. Сведкі кажуць, што ідучы на разбор, купіў сабачы кат таблеткі ад сэрца і на разборы не мог стаяць, трымаўся за сэрца. Але найгорш пачуўся, як вольныя слухачы пыталі, што ён рабіў з сабачага мяса.

Сабачая маці яшчэ не памерла, трэці сусед знойў нажыў маладога сабаку. Невядома, ці надоўга?

М. В.

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА — АЛЯКСАНДР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЦІШКА ГАРТНЫ — ЧАСТКА XV

Матыў змагання і барацьбы. Па сутнасці вершы Гартнага, у якіх выступаюць элементы змагання і барацьбы, можна было б залічыць да тых яго твораў, якія мы аднеслі да цыкла: жыццёвае і творчае credo. У сувязі аднак з тым, што ў многіх творах, прысвечаных чалавечай дзейнасці, паэт безупынна звяртаецца не да сябе, а да іншых, дык якраз гэтыя творы і аднеслі мы да цыкла „матыў змагання і барацьбы". Да твораў такіх трэба залічыць „Спі, сыночак, у калыбелі", „Не праспі званы", „Мой браце, змагайся", „Дружна з работай", „Над дарогаю заросшай", „Не нудзі брат, сунімся", „З гары высокае званіцы".

Толькі ў адным з вершаў гэтага цыкла Гартны выступае як ілюстратар, як апавядальнік аб чымсьці, з чым ён як аўтар не мае непасрэднага дачынення. Зразумела, што гэта толькі літаратурны прыём. Справа ў тым, што ўсе галоўныя думкі, погляды і заклікі, — нават тыя, якія аўтар укладае ў вусны героя, — можам атоесамліваць з паэтам. Зрэшты, у большасці вершаў паэт прымае актыўную паставу прапагандыста і прапаведніка ідэй змагання і барацьбы, выказвае свае погляды і ідэі. Характэрнае і тое, што тут паэт заўсёды кіруе свае прапановы і пастулаты ў адрас іншых.

І так, верш „Спі, сыночак" з'яўляецца даволі доўгім маналогам, зваротам маці да дзіцяці ў калысцы. Можам гаварыць аб кніжнасці, тэатральнасці гэтага маналога. Цяжка сабе ўявіць, каб маці і бацька, звяртаючыся да немаўляці ў калысцы, ужывалі такіх слоў, як змаганне, барацьба, прыгнёт, свабода. Паслухаймо фрагмент маналога:

Будзь на варце, будзь гатовы
Скінуць гора таго ковы
І шырокаю дарогай
Выйсці людзям на падмогу
У барацьбе за шчасце й славу
І належныя па праву.
У новым вашым пакаленні
Прыйдзе краю вызваленне
Ды багацце, ды Свабода
Для працоўнага народу.

Штучнасць звароту відавочная. Так маці да маленькага дзіцяці прамаўляць не можа. Гэта хутчэй прамова палітычнага дзеяча на мітынгу, чым гутарка маці. У сэнсе верагоднасці, несумненна, бліжэйшы быў праўдзе Багушэвіч, які ў „Калыханцы" прадставіў падобную сітуацыю. Аднак у Багушэвіча падзеі і спадзяванні маці адносна будучыні свайго дзіцяці больш рэчаісныя і больш верагодныя.

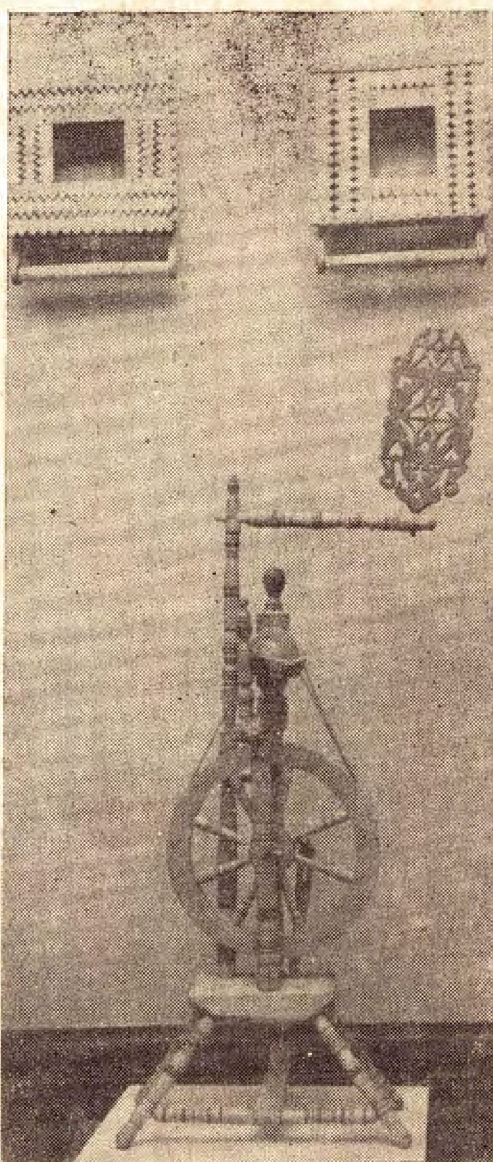
Супрацьстаўленне дрэннага сёння добраму заўтра, адмоўнай рэчаіснасці станоўчай будучыні з'яўляецца істотай верша Цішкі Гартнага. Візія шчаслівага заўтрашняга дня звязана ў вершы з пастулатам непазбежнасці чалавечай актыўнасці, патрэбы дзейнасці, змагання, цвёрдага імкнення да акрэсленых мэт. Характэрнае для верша яшчэ і іншае. Маці не заахвочвае сына да змагання толькі за ўласныя інтарэсы, да барацьбы толькі за ўласны лёс. У яе маналогу безупынна паўтараецца думка аб лёсе краіны, аб лёсе народу, аб свабодзе і шчасці для ўсіх. У гэтым якраз і выяўляецца альтруістычны грамадскі характар яе прапаноў і спадзяванняў.

Паўтарэнне падобнага пастулату, гэтым разам ад імя аўтара, выступае ў вершы „Не трацъ часу ні хвіліны". Тут паэт выразна падкрэслівае, што трэба працаваць „для сябе і для краіны". Матыў супольнасці інтарэсаў чалавека і грамадства, матыў адзіноцтва працы і змагання пранізвае ўвесь верш. Характэрны ён і для апошняй страфы:

Жыць і бачыць сэнс выразны,
Сваю мэту і жаданне
Можна ў працы ды змаганні
Несупынных, безвыказных.

Калаўрот з Сакольшчыны.
Фота Р. Сянько.

(Працяг са стар. 3)

Нарадзіны Беларусі

Нацыянальным камісарыятам як органам цэнтральных улад Расійскай рэвалюцыі, сведчаць аб тым, што барацьба за ленінскія прынцыпы нацыянальнай палітыкі не была пазбаўлена драматычных эпізодаў. Мела месца спрошчанае разуменне нацыянальнага пытання як ужо неістотнага пасля сацыяльнага разняволення працоўных мас. Некаторыя кіраўнічыя работнікі Заходняй вобласці лічылі гэтае пытанне перажыткам капіталізму, а нават нацыяналістычнай дыверсіяй у некарысць сацыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі. Адмаўлялі ў існаванні беларускай нацыі як неабходнага элемента рэчаіснасці. Супрацьставілі патрыятызм інтэрнацыяналізму.

Круталевіч выкрывае шаблонную трактоўку гэтага перыяду з боку беларускіх гісторыкаў. Дае ён падставы для болей шырокага, усебаковага даследавання пачаткаў беларускай дзяржавы, якой магла быць толькі савецкая! Падрабязна апісаў ён год, у якім на палітычнай карце свету ўпершыню за ўсю сваю паднявольную гісторыю з'явілася Беларусь. Можна і трэба чакаць далейшых даследаванняў нашай гісторыі, аб якой маем, на жаль, пакуль падручнікавае ўяўленне.

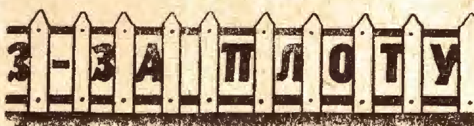
Аўтар „Рождения Белорусской Советской Республики" карыстаўся шматлікімі крыніцамі, у іх ліку і апублікаванымі даследаваннямі нашых гісторыкаў, між іншым, А. Бергман. Не менш цікавымі акажуцца тут працы Ю. Пацука, В. Склубоўскага ці Ю. Туронка.

Сакрат Яновіч

* В. А. Круталевич. Рождение Белорусской Советской Республики. Выдавецтва „Навука і тэхніка", Мінск 1975. Стар. 335.

Госціла дзенёк, госціла другі,
а на трэці наступае — думай додому,
а на трэці наступае — думай додому.
До роду ішла — сцёжкі-дорожкі,
як до цебе, мой міленькі —то ліла слёзкі,
як до цебе, мой міленькі, — то ліла слёзкі.

Ад Марыі Лубнеўскай, 1914 г. нараджэння і Чаславы Катовіч, 1940 г. нараджэння, вёска Ахрэмавічы гм. Заблудаў, запісаў 5 лістапада 1975 г. М. Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі — Людмілы Панько.

Уся надзея ў футболе

Ну, і завялася нейкая чартоўская сіла на гэтым свеце ды муціць чыстую ваду. Скажыце самі, даражэнькія, ці ж гэта нармальная з'ява, калі чысценькая школьная спартыўная пляцоўка пачынае ў нейкую пачвару змяняцца, якая ні то да праезднай дарогі, такой як сусед суседу праз засеянае поле пралажыць, падобная, ні то на сметнік, ні то на чортавае логава змахвае? Што за дзіва, і ўцяміць цяжка. А ўсё пачалося ад каналізацыйных труб, якія праводзілі да цэнтральнага раёна Бельска. Ну, і як на грэх спартыўная пляцоўка Агульнаадукацыйнага ліцэя імя Б. Тарашкевіча ды пачатковай школы № 3 на дарозе ляглі. Раскапалі так, як не сваё. Цэлае лета рыліся ды нават яшчэ і пачатак восені захапілі. А фізкультурныя заняткі? Неяк там адбываліся. Але не ў тым бяда. Трубы пралажылі, зямлю неяк зраўнялі. Усё б неяк зажыло, зарастаючы паступова травой, ды сетка, якой была агароджана пляцоўка, прапала. Як камфора, знікла. Праўда, не ўся, але цэлы вугал на вуліцы Варынскага і магутны кусок ад бульвара. Так што можна цяпер напрасткі смычыць, замест дарогай абыходзіць. Каб гэта было хаця пасля „Гагатухі", то можна было б падумаць, што нейкія жартаўнікі на кіламетраў пяць адвалаклі, але ж яе і раней ужо не было. А прапала яна якраз тады, калі раскопы пад трубы рабілі. Гэта што праўда і выясняе яе знікненне, але абсалютна нічога не гаворыць, чаму яна не паявілася. Ва ўмове паміж дырэкцыямі школ і Акруговай дырэкцыяй гарадскіх інвестыцый у Беластоку з 5 жніўня 1975 г. выразна гаварылася, што пасля заканчэння ўсе шкоды будуць ліквідаваны. Аднак БППБ у Бельску, якому гэта даверылі, далікатна заплюшчвае вочы. А тут жа вясна набліжаецца, а за ёю і цяпло стукне. Тады ж фізкультурныя заняткі толькі на пляцоўцы весці! Але як? Вось гэта і ёсць істотнае пытанне, на якое адказаць цяжка. Я ўжо, будучы аднойчы ў ліцэі і гледзячы праз вакно, нават фантазію ў ход пускаў. Ды нічога! Ну паглядзіце самі. Вось фізкультурныя заняткі. Бегавая дарожка. Некалькі вучняў, выставіўшы спіны да сонца, з напружаннем чакае стартавага сігналу. Свісток! І ўсе зрываюцца з месца, забыўшыся аб існуючым наваколлі. Ды раптам! Што гэта? Заклубавалася, толькі жужлявы пыл слаўбом стаў. Гэта ж проста нейкая цётачка з сеткай за пакупкамі выбралася ды так пераняласся, што аб усім на свеце забыла і на бегуноў напаролася. Навошта ж ёй кругом абыходзіць, як напрасткі бліжэй. Якраз насупраць крамы выйдзе. А спартыўная пляцоўка? Вялікая там рэч! Хай бы не разгароджвалі! Кожны ў жыцці прасцейшых дарог шукае.

А там вунь у даль скачуць. Вось пачынае адзін набіраць разбег. Яшчэ крыху! Крыху яшчэ! І бабах на кола веласіпеда! Так гэта нейкі дзядзька праставаў дарогу.

— Чаму?

— А чаму ж маю не ехаць? Усе ездзяць і я еду. Разгароджана, — адкажа ён.

Скажаце, што не здаралася! Так, гэта праўда, але чаму мае не здарыцца, калі ездзяць і ходзяць? Сам жа бачыў. І пакуль не будзе загароджана, небяспека будзе пагражаць. Перасцярога тады, калі ўжо здарыцца, не будзе мець найменшага сэнсу. Не раз сабе думаў — вось добра, што не пад школай гэтыя трубы трэба было класці. Тады б нарабілася, каб у сценах дзірак напрабівалі. Сядзіш на ўроку, а тут табе нехта веласіпедам у клас пхаецца. Бо дзе ж бы так хутка заладзілі сцяну, калі такую сетку ўжо некалькі месяцаў закладаюць і залажыць не могуць. А людзі — чаму не! Дзе толькі дзірка, туды будуць пхацца. А калі яшчэ ўбачаць што сусед пайшоў?!

Адна надзея засталася толькі ў футболе. Вось каб так некалі нехта сadануў нагой у мяч, каб той праз разгароджанае месца на вуліцу вылецеў ды смальнуў у галаву некага з БППБ. Можа б тады прыпомнілася недагледжанае. Можна было б паспрабаваць. Навошта школа мае кару плаціць перад якой, пісулькай ГКМ III-402/2/53/75 з 17.XI.1975 г., гарадскія ўлады перасцерагаюць. Ці ж гэта яе віна?

М. Шаховіч

(Працяг са стар. 3)

лі, далі потым паперы, а нават зброю і даверылі апеку над астаўшыміся тарпанамі. Больш дзесяці дзён у маёй старажоўцы часова размяшчаўся ваенны штаб, пакуль рускія не ўзялі Бельска. Асабліва я запамятаў з таго перыяду капітана Пінчука, які многа мне памог пры арганізацыі працы.

У момант прыняцця гадоўлі польскімі ўладамі ў звярынцы было 13 конікаў. Новы дэкрэт, даючы працу на старым месцы, я атрымаў з рук дырэктара Я. Е. Карпінскага 15.III.1945 г. Неўзабаве прыехаў у Белавежу праф. Вэтуляні. Пачаў ізноў весці даследаванні. Ездзіў нават у Германію шукаць вывезеных у вайну тарпанаў. Не знайшоў.

У 1954 г. я стаў ляснічым. Ад таго часу пачаў я апекавацца і зубрамі, але гэта ўжо іншая гісторыя. Гадоўля тарпанаў затрымалася. Ніяк не ўдавалася дасягнуць новых прыкмет, тыповых для гэтай пароды. На няшчасце, памёр прафесар Вэтуляні. Пачалі меркаваць, што рабіць далей. Хтосьці запрапанаваў паазначваць усіх конікаў і выпусціць на свабоду. Зрабілі ўжо нават адпаведныя пячаці (адну такую хаваю да сённяшняга дня), але потым зразумелі, што гэта недарэчнае рашэнне. Гадоўлю пераняў ПГР у Папельне па ўказанню Міністэрства земляробства. Конікі, якіх цяпер можна глядзець у паказальным запаведніку, пры зубрах, — гэта астатак старой гадоўлі. На пенсію пайшоў я 1.V. 1968 года, праз 33 гады беспераппыннай працы на адным месцы. Вось такая, у вялікім скарачэнні, гісторыя белавежскіх тарпанаў, ну і, вядома, мая".

Канстанцін Казак.

Ад сябе скажу, што Канстанцін Казак цяпер ужо 73-гадовы мужчына. Але ён старасці не здаецца. З'яўляецца адным з найактыўнейшых экскурсаводаў. Амаль кожны дзень можна яго ўбачыць на турысцкім шляху. Зразумела, што апавядаць экскурсантам мае аб чым. Таму яго і вельмі цэняць. Нядаўна праўленне гуртка экскурсаводаў прызнала яму ўзнагароду за выдатныя заслугі на ніве экскурсаводства.

Тэкст і фота
Пятра Байко

Сучасны Юдым

Ужо болей трох год загадчыкам пункта аховы здароўя ў Крушынянах з'яўляецца доктар Францішак Пяткевіч. Чалавек у старэйшым узросце, але яшчэ поўны энергіі і добрага здароўя. Жонка яго Сабіна з'яўляецца медсястрой і выконвае ўсю вялікую работу, якая да яе належыць. Пацыентаў у доктара Пяткевіча многа, і пераважна гэта людзі старэйшыя. Прыязджаюць яны здалёк у Крушыняны, бо ведаюць нашага доктара далёка. А лячыць старэйшых людзей цяжка, бо такі хворы не заўсёды ведае, што яму баліць, бо баліць яму ўсё. Аднак доктар Пяткевіч ніколі не паддаецца, не падае духам і, хоць працуе многа, аднак у яго, як і ў яго жонкі, заўсёды знойдзецца добрае і цёплае слоўцо для чалавека. Яны ўмеюць нават цяжка хворым уліць надзею. І выходзіш з кабінета гэтага лекара бадзёрым крокам, падмацаваны на духу і як бы мацнейшы фізічна.

Яшчэ варта сказаць, што доктар Пяткевіч і добры агароднік, ён цікавіцца жыццём вёскі і да ўсіх спраў свайго асяроддзя адносіцца з пачуццём грамадскай адказнасці.

Дзед Кастусь

Сардэчныя тайны

На канікулах я была ў лагеры і там пазнаёмілася з хлопцам. Пачаткова лічыла яго сваім лепшым сябрам, але з цягам часу зразумела, што кахаю яго. Але ўсё прыгожае доўга не трывае. Праз два тыдні мы рассталіся, я вярнулася дамоў. Было страшэнна сумна, адзінай радасцю былі пісьмы, якія прысылаў мне часта, ды надзея, што ў наступным годзе мы ізноў зможам спаткацца летам, таксама ў лагеры. Мы ўжо дагаварыліся, што пастараемся паехаць у тое ж самае месца. Так мінула паўгода часу, усё было добра, але вось на апошняе маё пісьмо я адказу не атрымала. Ужо тры тыдні чакаю, і нічога. Ужо страціла надзею, думала напісаць да яго другое пісьмо, але не ведаю, ці так будзе добра, ці не асмяшуся я перад ім. Што ты, Сэрцайка, на гэта скажаш?

Жэня з Гайнаўкі

Жэня, не хвалюйся заўчасна. Пару тыдняў перапынку ў карэспандэнцыі — зусім не абазначае, што ўсё ўжо скончана. Часамі можа і на пошце заваляцца, магло і ў яго штось здарыцца, рознае ж бывае. Пачакай цярпліва. Лісту другога пісаць не раю, але вось набліжаюцца велікодныя святы, дык дарэчы будзе, калі вышлеш яму як добраму сябру святочныя віншаванні і пры тым некалькі мілых слоў. А пакуль што будзь добрай думкі, няма таго дрэннага, каб на добрае не выйшла.

Сэрцайка

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Умовай, заключанай у натарыуса, Ц. аддала сваю сельскую гаспадарку Т., які абавязаўся ўтрымоўваць Ц. да смерці. Т. даў ёй асобны пакой, які абаграваў, запэўніў ёй адзежу і добрае сталаванне. І ўсё ўкладалася добра, пакуль не ўмяшалася дачка Ц., якая дагэтуль зусім ёю не цікавілася, а пражывала ў іншай мясцовасці. Цяпер яна падбухторыла матку, каб перайшла да яе і адмяніла ўмову. Можна меркаваць, што дзейнічала яна, кіруючыся карыснай мэтай. Матцы ўжо 80 год, і доўга яна ўжо не пажыве, а гаспадарка астанецца Т. Ці можа Ц. дэнансіраваць умову?

АДКАЗ: Калі з якіх-небудзь прычын паміж тым, хто мае права на пажыццёвае ўтрыманне, і абавязаным даваць гэткае ўтрыманне ўзнікнуць такія адносіны, што нельга патрабаваць ад іх, каб аставаліся ў непасрэдным кантакце, суд на патрабаванне аднаго з іх можа ўсе або некаторыя з правоў замяніць на пажыццёвую пенсію, якая адпавядае вартасці гэтых правоў. З выключна важных прычын суд можа ліквідаваць умову. Не абавязкова, каб гэтыя прычыны ўзніклі з віны абавязанага да ўтрымання. У пададзеным прыкладзе суд усё ж мусіць узяць пад увагу, што дачка з карыснай мэтай выкарыстоўвае слабасць старой маткі, якая не ўсведамляе, што адмена ўмовы будзе для яе некарыснай.

Вер-не-вер

Дарагі Астроне! Развяжы, што абазначаюць гэтыя два сны — адзін сніўся маёй маме, а другі — мне. Сніцца маёй маме, што ў нас за плотам, — у лесе, бо там мы жывем — растуць два высокія, зялёныя ды прыгожыя фікусы, а крыху далей — адзін, але старэйшы і з памаладкам, а тыя высокія, роўныя. Мама хацела са мной іх выкапаць і перанесці іх у хату, бо то ж ужо гатовыя вазончыкі. Але, як гэта бывае ў сне, „не даснілася“, ці выкапала, ці не.

Астроне, а мне досыць часта сніцца, што я атрымліваю то лісты, то паштоўкі ад аднаго хлопца, але ніяк не магу іх прачытаць. Сніцца, што ён быццам мяне шукае. Я гэтага хлопца ведаю, калісьці нават пісала да яго пісьмы.

Чытачка з Гайнаўшчыны
Алёна

Пра зелень і вазоны я ўжо пісаў, так што вы, калі ўважліва нас чытаеце, напэўна, заўважылі, што абазначаюць яны радасць, спаўненне надзеі. Але, можа, скажам яшчэ крыху дакладней. Справа ў тым, што ў сне вашай мамы тыя прыгожыя, зялёныя фікусы знаходзіліся за плотам, а гэта ўжо гаварыла б за тое, што ў справах вашай мамы будуць нейкія перашкоды, а мо нават і няўдачы. Мама ж ваша толькі паспела падумаць аб тым, што варта было б перанесці гэтыя вазоны ў хату, — бо і хто ж бы не хацеў унесці ў хату крыху надзеі і радасці...

Што датычыцца вашых сноў, дык здаецца, навеяны яны вам самім жыццём. Напэўна, вам вядома, што сны намнога радзей бываюць вешчыя, а найчасцей у свядомасці чалавека перамолваюцца, часта блытаныя, падзеі з жыцця.

У вашым сне я бачу вашы жаданні, якія сядзяць у вашай падсвядомасці, — каб хлапец пісаў, каб шукаў... Чакаеце вестак, а яны не прыходзяць (вы ж атрымліваеце лісты і паштоўкі, але ніяк не можаце іх прачытаць).

Астрон

Кутoк практычных ведаў

РЫБА

РЫБНЫЯ ГАЛКІ ПАД БЕШАМЕЛЕВЫМ СОУСАМ

На 30 дэкаў філе траскі (дорша) ці кармазына трэба ўзяць адну маленькую булку з абрэзанай скуркай, 2 бялкі, лыжачку масла; лыжачку пасечанай зялёнай пятрушкі. На соус: лыжку масла, лыжку мукі, паўшклянкі вывару з гародніны, 3/4 шклянкі малака, соль, лімонны сок па смаку, лыжку зялёнай пятрушкі. На вывар бярэм пучок валашчыны без капусты і цыбулі.

Зварыць вывар з валашчыны. У той час падрыхтаваць галкі. Рыбнае філе прапусціць праз мясарубку разам з намочанай і добра выціснутай булкай; дадаць сырыя бялкі, мяккае масла, соль, зялёную пятрушку і добра вымяшаць усё гэта драўлянай лыжкай. Рабіць невялікія шарыкі, мачаць іх у муку і класці на кіпячы, пасолены вывар з гародніны. Варыць на вельмі слабым агні каля 20 мінут, пасля чаго выняць галкі і пералажыць іх у падрыхтаваны соус.

Соус падрыхтоўваем так. Масла разаграваем з мукой, разводзім выварам з гародніны, уліваем цёплае малако і, мяшаючы, кіпяцім, дадаючы па смаку солі і лімоннага соку. Адставіўшы соус з агню, усыпаць зялёную пятрушку.

Рыбныя галкі можна падаваць з рысавай кашай ці з бульбяным пюрэ.

ЗАПЯКАНАЯ РЫБА

Падаем прапорцыю на 4 асобы. На 3/4 кг ачышчанай рыбы трэба ўзяць адну моркву, 1 пятрушку, 1/4 селера, 1 пор, 2 зубкі часнаку, 2 лыжкі таматнага канцэнтрату, соль і цёрты мускатны арэх па смаку, 4 расцертыя зерні ядлоўца, паўлыжачкі шалфею, столькі ж расцертага размарыну, цэлую лыжачку пасечанай зялёнай пятрушкі, лыжку расліннага масла, сок з паўлімона.

Ачышчаную рыбу (калі марожаная — размарозіць) асушыць у сціркы, выняць косці, спырснуць лімонным сокам, пасаліць і нацерці прыправамі. Так пакінуць рыбу на 15 мінут.

Ачышчаную гародніну сцерці на бурачанай тарцы, пор нарэзаць. Падрыхтаваць адпаведна вялікі кавалак алюмініевай фальгі, палажыць на ёй кавалачкамі палову масла, на яго — палову гародніны, пасля рыбу, змазаць яе таматным канцэнтратам, накрыць рэштай гародніны, палажыць зверху астаўшаеся масла і загарнуць фальгу зверху і на абодвух канцах. Палажыць на бляшку, уставіць яе ў гарачую духоўку. Запякаць каля 40 мінут, падліваючы на бляшку час ад часу крыху вады.

Падаваць рыбу ў фальзе, якую трэба разгарнуць зверху так, каб зрабілася ванначка. Да рыбы падаць пюрэ з бульбы і салату.

Гаспадыня

Арлоўскаму было даручана праз мясцовага шаўца Новікава звязацца з падпольным камітэтам партыі. Яму расказалі, дзе знаходзіцца шавецкая майстэрня Новікава, далі пароль.

Да Бабруйска Арлоўскі дабраўся добра, прыйшоў на кірмаш, хутка знайшоў майстэрню.

— Вам перадае прывітанне Рыгор і вельмі просіць вас пашыць мне боты, — выбраўшы момант, калі яны засталіся ўдвух, звярнуўся Кірыла да шаўца.

— Якія? Хромавыя ці ялавыя? — шавец спадылба дапытліва разглядаў госця.

— Лепш ялавыя. Яны таннейшыя. — Ялавыя боты і на самай справе былі таннейшыя і лепей, чым хромавыя, падыходзілі Арлоўскаму для будучай работы, але тут Арлоўскі ўбачыў разгубленасць на твары шаўца і з жахам зразумеў, што пераблытаў словы пароля.

— Просьбу выканаць не магу: у мяне няма матэрыялу ні на ялавыя, ні на хромавыя боты. Толькі старыя латаю, — стараючыся схаваць неспакой, адказаў шавец.

— Пра боты, хай на іх халера, я між іншым сказаў. Галоўнае — я прыйшоў адтуль. Рыгор даручыў мне праз вас звязацца з падпольным камітэтам партыі, — злуючыся на сябе, стараўся пераканаць шаўца Арлоўскі: ён быў цвёрда ўпэўнены, што перад ім іменна той чалавек, да каго яго паслалі, — шавец Новікаў.

— Адкуль і ад якога Рыгора ты прыйшоў, малады чалавек, я не ведаю, і гэта мяне не цікавіць. Не ведаю я і ніякага камітэта, ды яшчэ падпольнага, — шавец быў вельмі ўстрывожаны.

— Але ж вы — Новікаў.

— Я шавец.

— І ўсё ж я прашу вас дапамагчы мне сустрэцца з работнікамі падпольнага камітэта...

— Табе што, жыць надакучыла? Дык пашкадуй мяне, перабіў Арлоўскага шавец. — Паўтараю: мая справа — старызну латаць, а не размаўляць з нейкімі падазронымі тыпамі.

— Не падазроны я. Мне трэба выканаць даручэнне, — стаяў на сваім Арлоўскі.

— Добра. Калі ты такі ўпарты, пазнаёмлю цябе з адным чалавекам, — пачаў адыходзіць шавец. — Ён чалавек бывалы. Можа і чуў пра твой, як ты кажаш, камітэт.

Шавец сваё слова стрымаў. Але бывалы чалавек таксама спачатку катэгарычна адмаўляў сваю прыналежнасць да падпольнага камітэта партыі. Назваўшыся Раеўскім, ён уважліва выслухаў Арлоўскага, шчыра паспачуваў яму. Асабліва зацікавілі Раеўскага думкі субяседніка пра магчымасць і неабходнасць стварыць з мясцовых хлопцаў, яго таварышаў і сяброў, партызанскі атрад.

— Партыйнага камітэта я не ведаю і дапамагчы вам звязацца з ім, зразумела, не магу, — як бы разважаючы ўголас, гаварыў Раеўскі. — Але вы добра разважаеце — арганізаваць партызанскі атрад. На самай справе: хіба ж можна такім маладым хлопцам, як вы, сядзець без справы ды назіраць, як акупанты здзекуюцца з нашага народу? На кірмашы чуў, — Раеўскі ўсміхнуўся, — што ў Рудабелцы партызаны даюць акупантам, што называецца, і ў хвост і ў грыву. Там хлопцы малайцы. Ды і ў Качэрычах, і ў Машкавічах, думаю, знойдуцца такія ж арлы. Так?

— Безумоўна, — упэўнена адказаў Арлоўскі, — але ўсё ж трэба было б сустрэцца з кім-небудзь з камітэта партыі.

— А навошта?

— Атрымаць зброю, лістоўкі.

— А адкуль камітэт, калі ён існуе, возьме зброю? Трэба самім паклапаціцца пра яе. А створыце атрад, пакажаце сябе на справе, даведаецца пра вас народ, як пра рудабельцаў, — не абміне вас сваёй увагай і падпольны камітэт партыі. Магчыма, прышле і зброю, і лістоўкі.

Аднымі з першых у атрад уступілі Аляксандр Рабцэвіч, дваюрадныя Кірылавы браты — Канстанцін і Ілья Русанавы з вёскі Лазовая Буда, Васіль і Арцём Бяляўскія, Лазар Іваноў, Аляксандр Мядзведзеў, конюх з памешчыцкага маёнтка фон Гоера ў Качэрычах Гарасім Камар. Усе яны прынялі клятву партызана. Вось яе тэкст:

„Я, хто падпісаўся ніжэй, клянуся гонарам вольнага грамадзяніна, што ўсведамляю важнасць узятага на сябе абавязку, ад якога залежыць зыход нашай барацьбы ў справе вызвалення пралетарскіх мас, што пакутуюць у цяжкай няволі і рабстве, і свята абавязуюся прайсці абраны мною цярністы шлях. Ва ўсведамленні рэвалюцыйнага абавязку я гатовы ахвяраваць сабою дзеля ажыццяўлення намечаных мэт... за аднаўленне ў нас Савецкай улады, падобна іншым многім таварышам, якія дастойна загінулі ў няроўных баях.

Усякую ўскладзеную на мяне задачу абавязуюся выконваць свята і бездакорна ў любы час дня і ночы; ніякія цяжкасці, перажыванні і страх не пахіснуць маю волю ў імкненні наперад і выкананні даручанага.

Усё, што ведаю і раблю і што робіц-

© PDF: Kamunikat.org 2023

ТРЫБУНА чытачоў

Галадоўцы вучацца

Нікога нап’эўна не трэба пераконваць, што значыць механізацыя на вёсцы. А хто неперакананы, няхай сярпом пажне — нядоўга, хоць бы дзянёк, крышку бульбы матычкай пакапае, ці сена рукамі пасушыць. З механізацыяй цесна звязана слова „трактар“. Гэта ж машына патрэбна і да касілкі, і да бульбакапалкі, і проста да ўсіх палявых работ.

У Галадах дагэтуль толькі адзін жыхар меў свой трактар і патрэбныя да яго машыны. Але ўсё сведчыць аб тым, што будзе іх больш. Многія жыхары год таму назад атрымалі правы весці трактар, а цяпер тры жыхары Галадоў: Міхал Анапюк, Рыгор Кудэрскі і Георгі Іванюк ездзяць на курс у Бельск. Адзін з іх — Рыгор Кудэрскі купіў ужо новы трактар, які стаіць на панадворку. Курсы, на якія ездзяць гэтыя сяляне, бясплатныя. Удзельнічае ў іх таксама многа жыхароў з іншых вёсак. Усе, хто ездзіць на курс, хваляць яго добрую арганізацыю, а таксама і тое, што ён арганізаваны зімой, калі няма ніякай тэрміновай работы. Тэарэтычныя заняткі ўжо закончыліся і цяпер застаецца язда на „жалезным кані“. Хутка экзамены. Жадаем усім курсантам, каб як найлепш яго здалі.

Валянцін Анапюк

Да дваццацігоддзя беларускага тыднёвіка „Ніва“

ЗА ШТО Я ЦЯБЕ ТАК ПАКАХАЎ

Як гэта было,
Што я цябе пакахаў?
Я табе ўсю сваю любоў
і сэрца аддаў.

Сталася ты мне
Беларускай прыгажуняй,
Твая багатая творчасць
лягла мне глыбока ў сэрца.

Сталася ты
Маленькім зерняткам
росту нашай, роднай культуры.
Твой голас праляцеў па Беласточчыне
з веснавым голасам жаваранка.

Пакахаў я цябе за тое,
Што ты наша, што ты беларуская.
Будзь з намі яшчэ многа, многа год!
Будзь з намі назаўсёды.

Паль

ца ў нашай краіне, буду берагчы ў тайне перад людзьмі, чужымі нашай справе, як берагу сваё вока. Ад таварышаў жа па рабоце нічога не ўтаю і не схаваю, памятаючы, што ў гэтым аснова нашых поспехаў і засцярога ад правалу і пагібелі.

Абавязацельства гэтае, якое бяру на сябе, лічу беспамылковай ісцінай, яе павінен запомніць і выконваць.

Невыкананне чаго-небудзь з дадзенага мною абяцання лічу злачынствам, за здраду яму раблюся ворагам не толькі таварышам, з якімі працую, але і ў цэлым класу пралетарыяў, і перад ім вінаваты сваёй галавой.

За здраду справе хай будзе мне лёс — усеагульная ганьба і смерць!“

Яшчэ раней, да прыняцця партызанскай прысягі, Ілья Русанаў стварыў мясцовую падпольную ячэйку. У яе ўвайшлі яго брат Канстанцін, былы піцерскі рабочы Барадуленка, які працаваў некаторы час разам з М. І. Калініным, і яшчэ некалькі патрыётаў.

Пачаліся баявыя будні маладога партызанскага атрада. Недахопу ў зброі не было: амаль кожны партызан, беручы прыклад са свайго камандзіра, прыходзіў не з пустымі рукамі. А Лазар Іваноў передаў у атрад цэлы арсенал — сорак вінтовак, столькі ж сабляў, шмат патронаў, гранат. Арлоўскі вучыў сваіх байцоў ваеннай грамаце, і ўжо праз некалькі дзён пасля прысягі атрад зрабіў першы надёт на абоз фуражыраў.

(Працяг будзе)

30 год ОРМО

Вялікія дасягненні мае гэтая арганізацыя. Гэта яна бараніла народную ўладу, вяла барацьбу з бандамі і рэакцыяй. Не малы ўдзел свой мела ў гэтым і гмінная арганізацыя ОРМО ў Нараўцы. Тут паўставалі першыя ў краіне групы армоўцаў. 30-гадовую гісторыю нараўкаўскай арганізацыі ОРМО прыпомніў гмінны камендант Аляксандр Трусевіч на сустрэчы, якая адбылася ў гмінным цэнтры культуры. Вялікі і цікавы шлях прайшла гэта арганізацыя!

Глянем на зал, вернемся думкамі да першых дзён з нашага трыццацігоддзя. Многія з седзячых тут людзей ужо пажылыя. Па тварах відаць, як многа яны перажылі. Але глянем і на грудзі гэтых людзей. Колькі тут найвышэйшых узнагарод нашай дзяржавы: кавалерскія крыжы, залатыя і сярэбраныя, адзнакі за службу для народа, за абароннасць, за заслугі для Беласточчыны.

Сёння гмінная арганізацыя ОРМО прадаўжае працу ў новых абставінах. Яна налічвае 104 члены. Гэтыя людзі працуюць у такіх дружынах, як лясная, вадзяная, чыгуначная, маладзёжная і іншыя. Армоўцы вядуць службу на вуліцах вёсак, на прадпрыемствах, працуюць з моладдзю. Дзякуючы ОРМО жыхары гміны могуць спакойна выконваць штодзённую працу.

У час сустрэчы было многа ўспамінаў. Людзі дзяліліся сваімі перажываннямі, дасягненнямі і недахопамі. Відаць былі слёзы ў вачах. У першыя гады народнай улады загінула многа найлепшых сыноў гміны. Іх прозвішчы прачытаеце на дошцы помніка, які стаіць у Нараўцы. Сярод іх быў і настаўнік Аляксандр Валкавыцкі, імем якога названа цяпер мясцовая школа.

За працу дзякавалі армоўцам і выказвалі пажаданні першы сакратар ГК ПАРП Ю. Бароўскі, начальнік гміны Ю. Навіцкі, прадстаўнікі з ваяводства. Яны ўручылі многа ўзнагарод і дыпломаў. Найбольш актыўнымі армоўцамі з’яўляюцца: Віктар Андросюк, Дзмітры Несцярук, Рыгор Касцёрак, Аляксандр Трусевіч, Андрэй Трусевіч, Павел Леўша, Іван Русіновіч, Міхась Панфілюк і іншыя.

Аляксандр Закройшчык

Што, мы найгоршыя?

Ад новага году „Ніва“ на пошту ў Дубічах Царкоўных прыходзіць кожны раз у суботу. Хоць і не кожны раз. Бо, калі здараецца субота вольная, тады мы „Ніву“ атрымліваем аж у панядзелак.

Нават юбілейны нумар „Нівы“ з 7 сакавіка атрымалі мы ў панядзелак, а чытачы чакалі яе ў пятніцу, ведаючы, што ў суботу вольную не прыдзе. Трэба дадаць, што чытачы на вёсцы пераважна маюць час чытаць у нядзелю.

Гэта не віна рэдакцыі, бо многія пошты, як, напрыклад, Стары Корнін і пошты ў мястэчках, атрымліваюць „Ніву“ рэгулярна ў кожную пятніцу. Так і ў нас было да 1976 года. Але ў гэтым ужо годзе мы аніводзін раз не атрымалі „Ніву“ ў пятніцу. А чытачы, ды і я сам, так прызвычаіліся да гэтага дня, што цяпер не можам „прызвычаіцца“ да новага, а тым больш да панядзелка. Дык няхай хоць у тую пятніцу, якая перад вольнай суботай, гэта ж адзін раз у месяц, прыходзіць да нас „Ніва“! Нічога нам больш не трэба! Бо з цяперашнім становішчам мы згадзіцца не можам і дамагаемся палажыць канец гэтакай бюракратыі! Ці мы найгоршыя?!

Мікалай Панфілюк

Ужо адрадзіўся

У „Ніве“ № 9(1044) з 29 лютага г.г. была апублікавана заметка пад загалоўкам „Няхай адродзіцца“. Была там мова аб тым, што заціх гурток польска-савецкай дружбы ў Шудзялаве. Публікацыя зрабіла сваю работу. Гурток ажыў. Наступіла рэарганізацыя праўлення гуртка. Старшынёй выбраны Ян Бандарук — член ПАРП, аграном на гміну Шудзялава (таксама наш карэспандэнт — рэд.).

Новае праўленне ўжо прыступіла да працы. Запісваюць у члены — на пачатак працаўнікоў гміны, настаўнікаў і ўсю гмінную інтэлігенцыю. Новым членам выдаюць членскія білеты, вядзецца масавая работа па арганізацыі гурткоў у вёсках гміны.

Віт

Прыклад іншым

Кіёск „Руху“, у якім прадае Галена Карзуновіч, знаходзіцца ў цэнтры Белавежы, ля ўвахода ў дварцовы парк. Стаіць ён у вельмі добрым месцы, таму што гэтай дарогай праходзяць усе турысты і экскурсанты, якія прыязджаюць у Белавежу. А вядома, кожны хоча купіць паштоўку, значок з зубрамі, ці ўвогуле якуюсь памятку. Летам тут аж цяжка праціснуцца, такая процьма людзей. Пані Галене штораз прыходзіцца выціраць пот з ілба ды ніколі яна не дае адчуць сваёй стомленасці. Заўжды адносіцца да людзей прыветліва, спакойна. Дасканала валодае сабою. Такая яна і ў прыватным жыцці. У Белавежы працуе ўжо трэці год. Раней працавала 4 гады ў Курашаве і 1 год у Чыжах. І ўсюды пра яе выказваюцца прыхільна. Нават белавежцы, якім заўжды трудна дагадзіць, ацэньваюць працу Галены высока. Сведчыць аб гэтым і тое, што менавіта тут найчасцей людзі заводзяць „тэчкі“ пастаяннага пакупніка часопісаў. Дзякуючы добрасумленнай працы Г. Карзуновіч турысты вывозяць з Белавежы на адзін прыемны ўспамін больш.

У турысцкім сезоне ў кіёску прадаецца штомесячна тавару на звыш 140 тыс. Зімой жа на 80 тыс. Найвялікшы

даход прыносяць паштоўкі. Штодзённа іх тут ідзе ад некалькіх дзесяткаў да тысяч (у летнія пагодлівыя нядзелі). Многа таксама прадаецца часопісаў, аж каля 70 загалоўкаў.

— Запатрабаванне на прэсу, — гаворыць пані Галена, — у Белавежы вялікае. Асабліва летам, калі ля акенца прамільгне звыш тысячы адных толькі турыстаў у дзень. Кіёск у такую пару пусцее ў вокамгненне, хаця надзелы летам пабольшваюцца. Аблягчэнне ў працы я адчула, калі адкрылі непадалёку новы павільён „Руху“. Многа таксама памагаюць кіёскі Цэпэліі і ПТТК. Такім вось „квартэтам“ мы тут абслугоўваем звыш 100 тыс. прыезджых. Думаю, што яны нашай працай задаволены“.

Тэкст і фота
П. Байко

Знаёмім з дзяржавамі

Таварыства прыяцеляў Белавежы распачало дзейнасць у новым годзе цыклам дакладаў аб розных дзяржавах. Др інж. Чэслаў Аколуў прадставіў „Швейцарыю ў гарадах і горах“, дац. др Януш Фалінскі „Японію, як край XIX і XXI стагоддзяў“, а др Ежы Лешэк Альшэўскі „Скандынавію, праеханую на веласіпедзе“. Усе даклады былі ілюстраваны каляровымі дыяпазітывамі, зробленымі самімі дакладчыкамі ў часе падарожжаў.

П. Байко

Аптэка ў Гайнаўцы

Аптэка ў Гайнаўцы на вуліцы 1-га Мая змяшчаецца ў новым прыгожым будынку. На жаль, замала там працаўнікоў, бо адзін аптэкар і касірша, і людзі доўга таўкуцца ў чарзе.

Кажуць, што афіцыйна на паперах ёсць і трэці працаўнік — фармацэўт, ды ніколі ніхто яго не бачыў у аптэцы. Ці можна далікатна направіць усё гэта?

П. Дубовіч

Інфарматар аб Бельску

Горад Бельск існуе ўжо шмат стагоддзяў. З даўных гадоў засталося тут некалькі помнікаў мінулага.

Да іх належыць ратуша з бараковай вежай з XVIII стагоддзя, царква па вуліцы Пушкіна, пабудаваная ў 1507 годзе, будынкі, у якіх змяшчаўся манастыр кармелітаў, і іншыя.

Дагэтуль турысты, якія наведвалі горад, маглі толькі ўласнымі сіламі знаёміцца з горадам..

Нядаўна, тыражом у дзесяць тысяч экземпляраў выйшаў інфарматар аб Бельску. Рэдактарамі яго з’яўляюцца Віктар Баброўскі і Генрык Казерадскі.

У пачатку інфарматара аўтары падаюць геаграфічныя дадзеныя, далей расказваюць пра гісторыю і сучаснасць горада, а затым прапануюць турыстычны шлях, дзякуючы якому можна за 3-4 гадзіны пaглядзець усе важнейшыя помнікі горада Бельска.

У інфарматары ёсць таксама план горада і інфармацыя аб начлегах, рэстаранах, матарызацыйных паслугах і іншыя неабходныя для турыста дадзеныя.

Інфарматар аб Бельску — цікавае і даўно патрэбнае выданне. Купіць яго можна ў кожным кіёску „Рух“. Цана — 8 злотых.

В. С.

Беспарадак

У палавіне лютага г.г. аддзел ВЗГС у Гайнаўцы прывёз тавары ў спажывецка-прамысловую краму ў вёску Белкі гміны Нарва. Між таварамі быў і алей у нетыповых паўлітрах. Прадаўшчыца, як заўсёды, прыняла тавар, падпісала дакументы, і пастаўшчыкі паехалі. Пазней аказалася, што цана за алей у дакументах добрая, але ж і кожная бутэлька каштуе яшчэ тры злотых. А бутэлек — тых нетыповых — нідзе на пунктах скупкі не прымаюць. І прадаўшчыца прадавала алей і брала за бутэлькі па тры злотых. А што далей з бутэлькамі, куды іх падзець і хто зверне за іх грошы?

Цікава, што аб гэтым думае ВЗГС? Ці можа хутка будзе ён з нас браць за ўсе ўпакаваныя тавары, хоць той упакоўкі нідзе купляць не будуць? Гэта надта хочуць ведаць усе людзі з вёскі Белкі.

М. Лук’янюк

Плятуць каробкі

Жыхары Дашоў не адпачывалі і зімою. Тут у вёсцы ўжо восем год людзі ў зімнюю пару плятуць каробкі. А плясці іх варта. Такая саламяная каробка каштуе 120 зл., а за дзень можна іх выкруціць дзве.

Бацькам памагаюць дзеці — яны колюць вікліну і чысцяць яе, а таксама чысцяць салому. Працы хапае ўсім — і старым і малым, але і грошы плывуць.

Марко

ДЗЕ? ШТО? КАЛІ?

29 лютага 1976 г. а палове другой ночы ў вёсцы Шастакова, што ў Чыжоўскай гміне, згарэў драўляны хлеў Васіля М. вартасцю каля 30.000 зл.

4 сакавіка 1976 года днём у вёсцы Праневічы згарэла абора Фёдара В. У гэтай жа аборы згарэла 17 штук свіней і гаспадарчыя машыны.

7 сакавіка 1976 г. а сёмай гадзіне вечара поезд з Седльцаў у Беласток на дарозе Беласток-стадыён — Беласток-цэнтральны зачапіў Антона М. з Клеасіна. Моцна пакалечанага чалавека завезлі ў бальніцу.

9 сакавіка г.г. позним вечарам у вёсцы Рацькі, што ў Нараўскай гміне, згарэў дом, а ў ім цяжка хворая 81-гадовая Уліта М.

10 сакавіка 1976 г. а 6.50 раніцы ў Гайнаўцы здарыўся страшэнны выпадак. Пад поезд, якім кіраваў Уладзімір О., трапіў Дзмітры Г., які неасцярожна праходзіў праз чыгунку і загінуў на месцы.

„Niwa” — Tygodnik RSW „Prasa—Książka—Ruch”. Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu”, urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

© PDF: Kamunikat.org 2023

Імпартгумар

СЕАНС ГІПНОЗУ

— А цяпер, дамы і панове, — сказаў з лёгкім замежным акцэнтам вялікі маг і гіпнатызёр Джэўрак Джу, — мне патрэбны адзін добраахвотнік!

— Я! — усклікнуў Іва. Не чакаючы паўторнага запрашэння, ён пайшоў на сцэну.

Вялікі маг пакланіўся публіцы і сказаў:

— Гэты пан стане зараз нявольнікам маіх думак! Нябачныя таямнічыя сілы тэлепатыі, каталепсіі і эпілепсіі будуць уздзейнічаць на яго так, што ён выканае кожны мой загад, у чым шаноўная публіка асабіста пераканаецца! Сядзьце тут! — звярнуўся маг да Іва. — Глядзіце мне проста ў вочы!

Іва паслухмяна ўставіўся на яго.

— Вы — на сваім рабочым месцы, — нараспеў працягваў гіпнатызёр. — Вам, як заўсёды, вельмі хочацца спаць... Вельмі... хочацца... спаць... спаць...

Іва пазяхнуў і пачаў пацягвацца.

— Вы спіце! — трыумфальна закрычаў вялікі маг. — Спіце глыбока! Соладка!

У зале пачуліся апладысменты: Іва сапраўды адразу заснуў.

Вялікі маг пакруціўся на сцэне, потым зноў прыняў урачыстую позу, працягнуў руку да Іва і загадаў:

— А цяпер вы прачынаецеся! Пра-чы-на-ецеся!..

У магільнай цішыні залы чуўся толькі магутны храп.

— Вы мяне чуеце? — з трывогай у голасе спытаў маг. — Эй! Устаньце!

У публіцы пачуўся шэпт:

— Уставай! Чуеш, прачынайся!

Зала адчула нешта нядобрае. Стала ясна, што тонкія ніткі каталепсіі і эпілепсіі недзе пераблыталіся або абарваліся.

— Уставай, падла! — ужо без замежнага акцэнту зароў на Іва гіпнатызёр і пачаў яго калаціць.

Іва спаў, як пень.

— Выбачайце, паважаная публіка, — дрыжачымі губамі шаптаў гіпнатызёр, — тут... тут... ён...

Зала зашумела. На сцэну з-за куліс выйшаў пажарнік, яму на дапамогу паспяшаў міліцыянер.

Маг сядзеў у куце сцэны, у роспачы ахапіўшы галаву рукамі. Пажарнік выліў на Іва графін звычайнай вады, потым дзве бутэлькі газіраванай. Іва не паварухнуўся. Тады міліцыянер натрэніраваным рухам дачырвана нацёр Іва вушы. Іва працягваў спаць. У зале нехта сказаў:

— Эх, змарнаваў добраахвотніка, каталептык!

Раз'юшаная публіка рушыла да сцэны.

Я ацаніў сур'ёзнасць становішча і неадкладна пачаў дзейнічаць.

— Стойце! — закрычаў я. — Спакойна! Глядзіце, як гэта робіцца.

Запанавала цішыня. Я ўлез на сцэну. Перапужаны маг глядзеў на мяне вачыма ахвярнай авечкі.

У насцярожанай цішыні прагрымеў мой страшны голас:

— Іва, ты што, забыў? У вашай установе падзялілі прэміяльныя!

— Га? — пачуўся яго сонны тэнар.

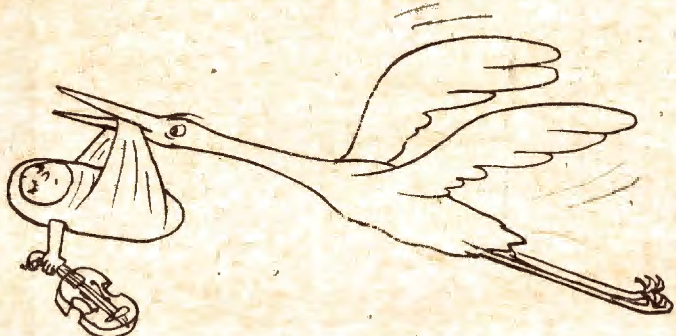
— Падзялілі, кажу, грошы! А табе нічога не пакінулі! Сказалі, што ты не гаруеш на працы!

— Хто не гаруе? — закрычаў Іва. — Гэта я не гаруе? Я заўсёды гарую! Я ім зараз пакажу!

Іва саскочыў са сцэны і пабег да выйсця. А я, кланяючыся публіцы, якая з захапленнем апладзіравала, паляпаў ажыўшага ілюзіяніста:

— Усыпіць чалавека, факірчык, можа кожны! Ты вось паспрабуй разбудзіць яго!

Ілья Папоўскі
(Югаславія)

Вундэркінд.

НІЎКА

— Доктар, здаецца, у мяне грып: уначы мне прыснілася, што я чхнула.

А ЦЯПЕР СВАЕ...

Кастусь прыйшоў да Парфена ды й кажа:

— Ты пазыч мне на пляшку, то я пайду прынясу і ўдвух вып'ем.

Пайшоў, прынёс, выпілі. Тады зноў кажа:

— А цяпер давай свае грошы, то я яшчэ схаджу.

МІКОЛКА

Міколка звоніць да доктара Знахарука:

— Мой бацька ўпаў з воза і звіхнуў нагу.

Доктар Знахарук пытае:

— У якім месцы звіхнуў?

— На шостым кіламетры, каля ставу.

ЯК СТАЦЬ ПРАФЕСАРАМ?

— Мне ўвесь час сніцца, што я стаў прафесарам. Што зрабіць, каб гэты сон здзейсніўся?

— Менш спаць.

ЯК?

Суддзя: — Як толькі вы маглі сесці за руль у нецвярозым стане?

Абвінавачаны: — Ды мне сябры дапамаглі.

НЕ ЧАКАЛА

Жонка да мужа:

— Ужо час, каб наша дачка пачала думаць пра замужжа.

— Хай пачакае, пакуль з'явіцца адпаведны мужчына.

— Мой мілы, я ж не чакала...

МІНІЯЦЮРЫ

АПАТЫЯ

Гняце мяне, браткі,
апатыя:
у рукі не вазьму
лапату я,
і прэч ганю сваю
апатыю,
калі шыбую па
зарплату я.

Іван Хараваты

— Так, ён пачуўся лепш і пайшоў пагуляць.

... Дайце яму ружовыя акуляры — і ён гляне праўдзе ў вочы.

... Дармаед не мог сказаць, колькі часу ён не працуе: ён згубіў пасведчанне аб нараджэнні.

ІГРОК

Лекар аглядае пацыента са зламанай нагой.

— Як гэта здарылася?

— У часе гульні.

— Вы гулялі ў футбол?

— Не, у даміно.

— У даміно?

— Так, мой партнёр падаваў мне знакі пад сталом.

ПАМЯНЯЛІСЯ

Гапка не можа спаць ад галаўной болі і будзіць Данілу.

— Як ты можаш спаць, калі я стагну?

— Добра, — прамармытаў Даніла, — цяпер ты спі, а я буду стагнаць.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Веры і Марысі Манцюк з Мікуліч змяшчаем песню

Толькі з табою

Словы Адама Русака

Толькі з табою мне хочацца быць,
Толькі з табою.
Радасць, і гора, і шчасце дзяліць
Толькі з табою.

Ранняй часінкай к табе я лячу,
Позняй парою,
Толькі к табе прыхіліцца хачу
Сэрцам, душою.

Выйсці у поле, дзе нівы шумяць
Там над ракою,
Першую зорку на небе спаткаць
Толькі з табою.

Гэтак не страшны цяжкія пуці
Будуць з табою,
Гэтак ісці неразлучна ў жыцці
Толькі з табою.

Аматар хакея.

РАСТЛУМАЧЫЛА

Муж, прыйшоўшы абедаць, здзівіўся:

— На абед толькі сыр?

— Але. Катлеты згарэлі. Агонь з катлет перакінуўся на яблычны пірог, і мне давялося супам тушыць агонь.

ГУМАР З

ХІБА НЕ ВІДАЦЬ?

Панёс дзядуля Яфім з Задрыпанкі ў Беласток на базар пеўня прадаваць. Вярнуўся ў вёску, а яго сустрэлі людзі і пытаюць:

— Ну, як?.. Прадалі пеўня, дзядуля?

— Ды прадаў. Ці ж не відаць?

— А добра прадалі?

— Ды адзін чорт: што тут паўтары капы, што там.

— Дык навошта было ў Беласток ісці? Вось чобат збіў на ўсе 20!

— Хе! А я ж басанож...

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Лекар, абураны вялікім рахункам за рамонт яго аўтамашыны, крыкнуў:

— Гадзіна працы — і такі рахунак!

— А што вы хочаце, доктар? — адказаў механік. — Вось вы, лекары, ад дня стварэння свету працуеце з адным мадэлем, а нам кожны год даводзіцца вывучаць новыя сістэмы.

✲

Вядомы прафесар гаворыць жонцы:

— Да дня твайго нараджэння, дарагая, я падрыхтаваў табе сюрпрыз.

— Як міла! Мабыць, ты ўсё-такі скажаш мне?

— Добра. Я назаву тваім імем адкрыты мною мікроб.

✲

— Мадам, вашаму мужу патрэбны абсалютны спакой, ніякіх хваляванняў...

— Цудоўна, доктар, ды мне патрэбна новае паліто!

ДЗЕ КУПІЦЬ ПІТОНА?

Калі выпадкова чалавек загляне ў аптэку нью-йоркскага медыка Хэма Дзінш'ю, дык бадай яшчэ хутчэй ён выскачыць адтуль. Бо гаючыя сродкі, якія рэкамендуе Дзінш'ю — дарэчы, рэцэпты некаторых з іх вывешаны для агульнага агляднання на сценах, — мякка кажучы, мала падобны на звычайныя лякарствы. Вось некалькі вытрымак з яго рэцэптурных парад.

„Сродак ад вострага нефрыту — сушаныя яшчаркі, вужакі і сараканожкі, змешаныя з цукрам, жывіцай і мёдам... Вачная мазь: асноўны кампанент — жоўць пітона... Танзіліт — радыкальна вылечваецца кашкай з тоўчаных насякомых у сумесі з соллю і частачкамі яблыка..." — і гэтак далей. Усяго каля чатырохсот рэцэптаў.

У сутнасці, у фармацэўтыцы Хэма Дзінш'ю нічога асабліва здзіўляючага няма: усе сродкі запазычаны са старажытнай усходняй медыцыны і карысталіся папулярнасцю каля трох тысяч год назад. Магчыма, і ёсць у іх сэнс, ды вось бяда: як, напрыклад, дзейнічаць падагрыку, калі найлепшае лякарства для яго — гэта... спіртавая настойка на іклах панды? І тым не менш справы ў Дзінш'ю ідуць зусім нядрэнна, бо ў дапамогу прыходзіць „маленькая хітрасць": хоць ён і прапагандуе старыя рэцэпты, ды гандлюе зусім сучаснымі антыбіётыкамі. І дарэчы, куды больш паспяхова, чым яго канкурэнты.

Калі ў цябе непрыемнасці — падзяліся з сябрам!